
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Galí Reyes, Mireia; Badia i Perpinyà, Anna, dir. Reptes i oportunitats de la internacionalització de la carrera dual de les esportistes : el cas del hockey herba. 2019-06-13. (1139 Grau en Humanitats)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/211527>

under the terms of the license

TREBALL FI DE GRAU

GRAU EN HUMANITATS

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

REPTES I OPORTUNITATS DE LA INTERNACIONALITZACIÓ DE LA CARRERA DUAL DE LES ESPORTISTES: EL CAS DEL HOCKEY HERBA

Alumna: Mireia Galí i Reyes

Tutora: Dra. Anna Badia i Perpinyà

Curs 2018-2019

ÍNDIX

1. Introducció-----	1
2. Objectius i hipòtesi-----	4
3. Marc Conceptual -----	6
4. Metodologia-----	12
5. Anàlisi dels resultats-----	14
6. Conclusions -----	17
7. Bibliografia-----	20
8. Agraïments-----	21
9. Annexes-----	22
9.1. Annex 1: Resultats Enquestes Clubs i Universitats -----	23
9.2. Annex 2: Resultats <i>Focus Groups</i> jugadors i jugadores de <i>Hockey</i> herba-----	33
9.3. Annex 3: Resultats de les discussions en el marc del grup de treball amb universitats i clubs -----	40
9.4. Annex 4: Resultats de les enquestes a jugadores de <i>Hockey</i> herba en mobilitat-----	43
9.5. Annex 5: Disseny d'un esquema de mobilitat acadèmic/esportiu en el marc del programa Erasmus -----	48
9.6. Annex 6: Disseny de models de documents de suport per a la implementació de l'esquema de mobilitat dissenyat -----	54

1. INTRODUCCIÓ:

Segons les Directrius de la UE sobre *Dual Careers of Athletes* (Comissió Europea, 2012), és a dir, sobre la carrera dual dels i les atletes, els i les joves esportistes d'alt nivell que entrenen i competeixen a tot Europa, s'enfronten a múltiples riscos i reptes, i molts d'ells perden l'oportunitat de tenir una educació i formació d'alta qualitat que els pugui ajudar a preparar-se per una carrera professional, després de la seva jubilació, en el cas que siguin professionals o durant la seva vida professional no esportiva si són amateurs. *"L'objectiu de tenir èxit al més alt nivell d'un esport requereix d'una intensa formació i competències tant a casa com a l'estranger, cosa que pot ser difícil de conciliar amb els reptes i les restriccions del sistema educatiu i del mercat laboral"* (Comissió Europea, 2012).

Avui en dia, les estudiants de les universitats europees han de desenvolupar, no només les habilitats acadèmiques, sinó també aquelles habilitats i competències que els permetin tenir èxit en un mercat de treball global. Segons l'Estratègia Europa 2020, l'educació superior i els vincles amb la recerca i la innovació tenen un paper fonamental en el desenvolupament individual i social i en la provisió del capital humà altament qualificat i dels ciutadans preparats que Europa necessita per crear llocs de treball, creixement econòmic i prosperitat. És per això, que un dels objectius principals del programa Erasmus+ és donar suport als i les aprenents en l'adquisició de resultats d'aprenentatge (coneixements, habilitats i competències) amb vista a millorar el seu desenvolupament personal, la seva participació com a ciutadans actius i considerats en la societat i la seva capacitat d'ocupació en el mercat laboral europeu i més enllà. **Les habilitats interculturals i lingüístiques són imprescindibles**, i aquesta és la raó per la qual la Unió Europea dona suport a programes de mobilitat per facilitar estades d'estudi i formació a l'estranger. Els i les esportistes d'alt rendiment i elit no estan fora d'aquesta realitat. Hem de tenir en compte que han de desenvolupar una doble carrera al més alt nivell: tant acadèmica com esportiva. Si volen estar al nivell esportiu més alt, els entrenaments i competicions són molt exigents, especialment en el cas de les atletes d'esports individuals que, malgrat estar estudiat que són les que tenen un nivell d'exigència més alt a nivell d'entrenaments, també són les que més ho compaginen amb estudis superiors. Al mateix temps, han d'esforçar-se al màxim a la universitat, ja que el seu futur laboral no depèn de l'esport, sinó dels seus estudis i competències. Amb massa freqüència, aquestes estudiants han de renunciar a viure una experiència de mobilitat a causa de la gran exigència esportiva. També passa que algunes d'elles decideixen superar els seus estudis i després abandonen el seu esport per viure l'experiència acadèmica internacional. A més, l'experiència demostra que els requisits i el calendari del programa europeu de mobilitat Erasmus +¹ no coincideixen amb els esportius. En entrar en el detall de la convocatòria Erasmus+ KA103 (l'acció específica per a donar suport a les mobilitats de persones en l'àmbit de l'educació superior), es fa immediatament evident que no està dissenyat per facilitar la carrera dual, ja que el calendari i els passos a seguir a nivell universitari no faciliten la combinació amb la seva carrera esportiva: les estudiants disposades a participar en un programa d'intercanvi Erasmus+ han de sol·licitar-ho a les seves universitats d'origen aproximadament amb un any d'antelació, i participaran en un procediment de selecció competitiu on, principalment, allò que es valora són els seus resultats acadèmics.

D'altra banda, molt sovint, quan una esportista té l'oportunitat de sol·licitar una beca Erasmus+, la universitat on ha obtingut una plaça no té un club esportiu on pugui continuar el seu rendiment esportiu al més alt nivell. Al contrari, si troben un club on jugar al mateix nivell, acceptable per al seu club de casa i equip nacional per

¹ Programa Erasmus+ : Erasmus+ és el programa de la UE de suport a l'educació, la formació, la joventut i l'esport a Europa. Té un pressupost de 14.709 milions d'euros i ofereix oportunitats d'estudi, adquisició d'experiència i voluntariat a més de 4 milions d'europeus.

un període de temps, llavors la seva universitat d'origen no té un acord d'intercanvi amb la universitat propera a aquest club, el termini per a sol·licitar la beca ha finalitzat o la plaça disponible per anar a aquesta universitat ha estat obtinguda per un altre estudiant amb un millor expedient acadèmic. És obvi que les esportistes de carrera dual tenen més dificultats per obtenir un expedient acadèmic competitiu en haver de combinar la dedicació als seus estudis, amb una alta demanda de dedicació a la pràctica del seu esport.

Tot plegat evidència que si les universitats no són capaces de facilitar les mobilitats Erasmus+ a aquest perfil d'estudiants, tenint en compte les seves particularitats, aquestes pateixen d'una manca d'**igualtat d'oportunitats** a l'hora d'assolir les competències interculturals i lingüístiques a què fèiem referència més amunt, i que els hi han de facilitar l'accés i l'èxit en el món laboral. Competències que han de completar amb les ja adquirides en la pràctica de l'esport i que, tant experts com empresaris reconeixen com de gran valor afegit a l'hora d'implementar-les en el món laboral. Durant segles, l'esport ha estat considerat un àmbit on els nens i les nenes aprenen habilitats físiques, desenvolupen aspectes morals del caràcter i guanyen qualitats de lideratge que poden ser traslladades a la vida real (Wiggins, 2013).

Tal com indiquen les directives europees més amunt esmentades, "**calen arranjaments especials per evitar la situació en què els esportistes amb talent i elit es veuen obligats a escollir entre educació i esport, o el treball i l'esport**" (Comissió Europea, 2012).

Així mateix, el Resum Executiu de l'Estudi sobre els requisits mínims de qualitat per als Serveis de Carrera Dual indica que, això no només és difícil per a l'individu sinó també per a la societat en general (Comissió Europea, 2016). Els clubs i les federacions nacionals deixen anar un talent, i els jugadors i jugadores perden l'oportunitat de competir al més alt nivell. D'altres, opten per viure una mobilitat esportiva deixant de costat l'aspecte acadèmic, ja que el Club internacional que l'hi ha ofert la possibilitat de jugar no té una universitat amb un acord amb la seva universitat d'origen.

Un altre problema detectat és el fet que les universitats dels Estats Units que juguen a la lliga de la *National Collegiate Athletic Association* (NCAA)² capten cada cop més a esportistes de clubs europeus oferint-los beques per estudiar a les seves universitats. Aquesta és una important causa de fuga de talent que clubs i federacions estan experimentant en els últims anys. A tall d'exemple, segons les dades extretes de la pàgina web de la NCAA, durant la temporada 2017/2018 hi havia 159 jugadores de *hockey* herba³ procedents de clubs europeus competint i estudiant a la lliga universitària americana, principalment procedents d'Holanda, Espanya, Alemanya, Bèlgica, Irlanda, Anglaterra, Escòcia i Àustria.

Europa ha d'afrontar aquesta realitat oferint una opció interessant que els permeti combinar tant les carreres acadèmiques com esportives al més alt nivell i, alhora, que faciliti contrarestar en la mesura del possible, la fuga de talent esportiu d'Europa cap als Estats Units.

Així doncs, aquest projecte es proposa analitzar la realitat que viuen les esportistes d'alt rendiment d'esports amateurs que, alhora, estan fent una carrera universitària, les dificultats que els hi suposa poder combinar una mobilitat acadèmica i esportiva i, en el cas de ser possible, les competències interculturals que aquesta experiència els hi proporciona.

S'ha decidit dur a terme aquest estudi des d'una perspectiva de gènere i intercultural, focalitzant-nos en l'experiència de jugadores de *hockey* herba de diferents països: Catalunya, Argentina, Holanda i Estats Units.

² Associació composta per 1281 institucions, conferències, organitzacions i individus que organitzen la majoria dels programes esportius universitaris en els Estats Units d'Amèrica.

³ En aquest treball s'utilitzarà el terme anglès *hockey* per denominar aquest esport, i no el terme normativitzat en català, *hoquei*. La raó per fer-ho és el consens en l'àmbit d'aquest esport a Catalunya, pel qual la denominació comú és l'anglesa i no la catalana. De fet, el nom oficial de la mateixa Federació Catalana és Federació Catalana de Hockey i no Federació Catalana d'Hoquei.

La decisió per la qual s'opta per aquesta perspectiva de gènere és la desigualtat en l'atenció amb què, encara a data d'avui, l'esport femení és tractat, ja que *“a tendency persists to prioritise male athletes”* i *“it would amount to considerable progress for sport in general and disability sport in particular if measures in support of dual careers were applied equally for all athletes”* (Comissió Europea, 2012).

Finalment, s'analitzarà la viabilitat d'adaptar l'actual programa de mobilitat Erasmus+ KA103 (l'acció que finança i estructura les mobilitats acadèmiques intra-europees), a les necessitats detectades per tal de facilitar la mobilitat acadèmica-esportiva dels i les esportistes d'alt rendiment.

Crec important esmentar que aquest Treball Fi de Grau s'emmarca en un projecte Erasmus+/Sport finançat per la Comissió Europea. Es tracta del projecte ***Sport Talent Integration through Exchange Programmes in Hockey – STICK⁴***, la proposta del qual va ser ideat, redactat i presentat per l'autora d'aquest Treball Fi de Grau a la convocatòria europea de l'any 2017, i que actualment coordina des de l'Atlètic Terrassa Hockey Club. El projecte s'està duent a terme en un consorci de deu institucions europees: cinc tàndems formats per un club de *hockey* herba i una universitat generalista: l'Atlètic Terrassa Hockey Club i la Universitat Autònoma de Barcelona, des de Catalunya; el Dragons Hockey Club i la University of Antwerp de Bèlgica; el Beeston Hockey Club i la Nottingham Trent University al Regne Unit; la Dublin City University i el Pembroke Wanderers Hockey Club a Irlanda i, finalment, el Rotterdam Hockey Club i l'Erasmus University of Rotterdam a Holanda. El projecte finalitzarà en el mes de desembre de 2019.

⁴ www.stickproject.eu

2. OBJECTIUS I HIPÒTESI:

Objectiu principal:

- Dissenyar un programa de mobilitat acadèmic-esportiu en el marc del programa Erasmus+.
- Proposar la implementació de l'esquema de mobilitat acadèmic-esportiu dissenyat als *policy makers* de la Comissió Europea.
- Facilitar la possibilitat de participar en el programa de mobilitat Erasmus+ a les esportistes d'alt rendiment combinada amb la mobilitat esportiva.
- Incrementar les competències interculturals i lingüístiques de les estudiants/jugadores d'alt rendiment.
- Sistematitzar la mobilitat acadèmic-esportiva de les esportistes d'alt rendiment.

Objectius secundaris:

Conèixer la realitat amb la qual es troben en relació amb la mobilitat europea, els següents col·lectius:

- Les jugadores de *hockey* herba d'alt rendiment europees.
- Els clubs de *hockey* europeus.
- Les universitats europees.

Conèixer les competències interculturals i lingüístiques adquirides per part de les jugadores de *hockey* herba durant la mobilitat europea/internacional.

Per tal d'assolir els objectius, es plantegen les següents:

Preguntes:

- El fet d'haver de combinar estudis universitaris amb la pràctica d'esports d'alta dedicació, dificulta la possibilitat d'aquestes estudiants/atletes a marxar d'Erasmus?
- En aquells casos en què sí és possible, podem establir que les seves competències interculturals milloren?
- L'adaptació del Programa de Mobilitat Erasmus+ (KA103) a les necessitats específiques de les esportistes de carrera dual, incrementaria el nombre d'aquest perfil d'estudiants que es decidissin a marxar?

I les següents:

Hipòtesis:

La hipòtesi d'aquest treball és:

- a) demostrar que és possible adaptar el programa de mobilitat Erasmus+ per facilitar la participació de les esportistes de Carrera Dual.
- b) demostrar que ampliar la possibilitat de l'experiència d'intercanvi acadèmic d'una estudiant/esportista de carrera dual, a l'intercanvi esportiu, li proporciona:
 - a. un increment de les seves competències lingüístiques i interculturals.
 - b. Un enriquiment de les seves habilitats i capacitats acadèmiques i esportives gràcies a l'entrada en contacte amb una diferent metodologia acadèmica i esportiva.

- c. Un nivell més alt d'integració amb la cultura i la llengua del país d'acollida en comparació amb la d'una estudiant d'intercanvi Erasmus+ regular.

3. MARC CONCEPTUAL

Els conceptes bàsics en què se centra aquest treball són **educació superior, esport, gènere i igualtat d'oportunitats i competències interculturals**.

A l'hora d'abordar aquest treball partim d'una premissa acceptada per tots i que no és altra que la universitat ha d'estar oberta a la societat i no tancada en ella mateixa. És fàcil pensar que quan diem que ha d'estar oberta a la societat, pensem en termes purament acadèmics i científics: formar als futurs professionals acadèmicament, i trobar solucions científiques a les necessitats socials de tots els àmbits. Ara bé, hi ha una altra accepció d'aquesta obertura a la societat: la de la inclusió, la de garantir que tots els ciutadans i ciutadanes tinguem, més enllà del gènere, la raça, la condició econòmica i social, les possibles discapacitats o dificultats, oportunitats per assolir el mateix nivell de competències. De quines competències estem parlant? Doncs des de les bàsiques i tècniques, és a dir, les que et fan apte per un lloc de treball determinat amb uns coneixements específics, a les professionals i transversals. Aquí ens estem fixant en aquestes darreres, és a dir, aquelles que serveixen per a qualsevol professió, aquelles que com a individu et permeten dur a terme la teva feina de forma exitosa i que enlloc d'aprendre's, s'adquireixen: la pro activitat, la capacitat de diàleg, de treball en equip, de motivació, de tolerància als canvis i d'adaptació, creativitat, comunicació, etc. i, com no, les capacitats de tolerància als canvis i d'adaptació, avui, en un món altament globalitzat, la interculturalitat és una altra de les competències clau. I no només per assolir èxit professional, sinó també per convidaure en una societat canviant i diversa. És evident que les esportistes d'alt rendiment adquireixen moltes d'aquestes capacitats tan valorades pel món laboral amb escreix. Però la universitat s'assegura que tenen accés a adquirir-les totes, de la mateixa manera que qualsevol altre estudiant regular?

A continuació, intentarem contextualitzar conceptualment el propòsit d'aquest treball, relacionant tots aquests conceptes:

“Actualmente, hay gran cantidad de deportistas que dedican parte de su jornada y de su vida al deporte: entrenan dos, tres o cuatro veces al día. Son profesionales del deporte, viven de su rendimiento físico, de sus éxitos, de sus resultados. Sin embargo, llega un día que ya no pueden o no quieren vivir de él. Su profesión de deportista finaliza y deberán vivir de otra profesión. Esta nueva actividad, a causa de la complejidad del mercado de trabajo, no llegará de un día para otro, sino que requerirá de una preparación previa” (Castells, 2001, extret de Vilanova i Puig, 2013, p. 61).

Cada cop hi ha més estudis que aprofundeixen en aquesta realitat, en com els i les esportistes enfronten la seva retirada i s'adapten al seu nou futur, més enllà de la pràctica esportiva. No obstant, cal distingir entre dues realitats: d'una banda, tenim els i les esportistes professionals, als quals fa referència Castells, i de l'altra, els i les esportistes que, tot i competir també al més alt nivell, no són professionals. Si en el primer dels casos cal tenir clara una estratègia de futur, en el segon, és encara més imperatiu, donat que no només han de pensar en el seu futur professional, sinó que han de ser capaços de compaginar-los ambdós durant el període més exigent de les seves vides esportives. Segons Park, Lavalley i Tod (2012), *“el intervalo de edad de los 16 a los 26 años es aquel en el que encuentran los deportistas mayores dificultades para conciliar carrera deportiva y académica. Se trata de un rango de edad crítico en el que las dificultades son máximas, por lo que la información aportada adquiere un gran valor, al estar lidiando los deportistas con las dificultades para estudiar día a día”*. (López de Subijana et al., 2015. pp. 271)

Tal com conclouen Anna Vilanova i Núria Puig al seu article “Compaginar la carrera Deportiva con la carrera académica para la futura inserción laboral: ¿una cuestión de estrategia?”, de les enquestes passades a 94 atletes olímpics (67 homes i 27 dones) i d'entrevistar-se amb 26 d'ells, s'observen dues situacions diferents enfront aquesta realitat: *“On the one hand, there are athletes who are aware of their future, who have a deep understanding of their work environment and who set simple, coherent, long term goals to combine studies*

and sport. They also perform actions (time management, class attendance, syllabus streaming, one-to-one classes, occasional reduction of training, etc.) to make this possible, thanks, principally, to the influence of their family. On the other hand, there are those who do not combine a career in sports with an academic and vocational career” (Vilanova i Puig, 2013, pp. 61). Segons aquests autors, la diferència rau en el fet que aquests darrers no són conscients de la necessitat de preparar les seves futures carreres i en conseqüència, no desenvolupen estratègies per a fer-ho. Aquests resultats, sempre segons les mateixes autores, suggereixen la necessitat de desenvolupar programes de suport als esportistes d’acord amb les característiques dels perfils identificats.

Per estudiar el fenomen de la transició de l’esportista d’alt rendiment a l’estrictament professional, l’àmbit de la psicologia de l’esport ha dut a terme diferents aproximacions. Inicialment, els primers estudiosos ho feren analitzant models teòrics tanatològics i gerontològics (Coakley, 1983; Johns, Linder i Wolko, 1990; Kahn, 1972; Rosenberg, 1981), entenent la retirada de la carrera esportiva, no com un “moment” únic i particular. Més endavant, investigadors com Blande i Greendofers, 1985; Lavalee, 2000; Wylleman i Lavalee, 2004, passaren a entendre-ho com “un procés” (Cecu-Erpics, Wylleman, i Zupancic, 2004; Torregrosa i Mimbrero, 2000; Wylleman, *et al.*, 2004). Es tracta d’un procés que es fixa en els diferents moments transicionals que ha d’afrontar un esportista d’alt rendiment al llarg de la seva vida. En aquest sentit, destaca el model holístic de Wylleman i Lavalee (2004), el qual presenta les següents etapes de transició: “a) Deportivo, *que incluye las etapas de iniciación, desarrollo, perfeccionamiento, retirada y reubicación*; b) desarrollo individual, *que discurre a través de la infancia, la adolescencia, la juventud y la edad adulta*; c) psicosocial, *que hace referencia a la evolución de los agentes socializadores influyentes en cada momento, empezando por los padres, madres, hermanos, hermanas y amistades, hasta llegar a la pareja y la propia familia, con la presencia –siempre importante- de los entrenadores o entrenadoras, y d) desarrollo académico y vocacional, que incluye la educación primaria, la educación secundaria, la educación superior y la ocupación profesional”* (Vilanova i Puig, 2013, pp. 61). Aquest és el model que ens interessa per aquest treball, ja que permet entendre a l’esportista de manera integral, tal i com recomanen diferents autors (e.g., Balagué, 1999; Díaz, Buceta, y Bueno, 2004; Puig i Vilanova, 2006) i més especialment, centrar-nos en la darrera d’aquestes etapes: la del desenvolupament acadèmic i vocacional.

L’estudi de Vilanova i Puig persegueix dos objectius principals: primer, explorar si els i les esportistes desenvolupen estratègies per a compaginar la carrera esportiva amb la carrera acadèmica, i segon, explorar si gràcies a elles s’aconsegueix assolir una inserció laboral satisfactòria.

En el cas d’aquest treball ens plantejem si les esportistes tenen més tendència a planificar el seu futur i a desenvolupar estratègies que els esportistes. Alhora, ens plantejem si, tenint en compte la situació de desigualtat en la que es troba l’esport femení respecte del masculí, aquestes, tenen més necessitat de suport per part dels agents socialitzadors en l’etapa en la qual ens centrem: la del desenvolupament acadèmic i vocacional, tenint en compte que la repercussió d’un èxit en una prova esportiva ve determinada pel tipus d’esport i pel gènere, sent les proves de dones aquelles que tenen menys repercussió en els mitjans, i per tant, menor possibilitat d’ingressos econòmics (Selva *et al.*, 2013).

Creiem important destacar que del col·lectiu entrevistat per Vilanova i Puig, un 51,1% d’atletes olímpics compagina l’esport amb els estudis superiors, i d’aquests, un 78,6% afirmen que és una tasca difícil, però que per a poder-ho compaginar, han de desenvolupar diferents accions que els hi permeti fer-ho possible (Vilanova i Puig, 2013). Una de les accions més importants, és la gestió del temps, aprofitant hores i minuts sempre que es pot i intentant assistir a classe sempre que sigui possible. Una altra és anar a pas lent, matriculant anualment menys assignatures que un estudiant regular. També hi ha qui recorre al reforç d’un professor particular. En alguns casos, també és necessari prioritzar la carrera acadèmica de l’esportiva, renunciant a alguna competició o entrenament, fent que el seu rendiment i posicionament esportiu baixi. Cal

tenir en compte que només un 19,6% d'aquests esportistes-estudiants tenen flexibilitat horària pels entrenaments, fet que dificulta molt la gestió del temps a favor dels estudis.

Trobo especialment interessant destacar que, segons aquestes autores, *“las personas que desarrollan estrategias y llevan dos vidas paralelas, dicen tener una actitud de esfuerzo, de determinación, de compromiso y de sacrificio a lo largo de su carrera deportiva”* (Vilanova i Puig, 2013, pp.65). Intentarem demostrar com, aquestes habilitats i actituds seran un valor afegit que, juntament amb els seus coneixements acadèmics, seran clau en la seva carrera professional.

Tal com hem vist, hi ha múltiples estudis que analitzen la dificultat de compaginar estudis universitaris i esport d'alt nivell, i tots ells demostren la necessitat de la implicació dels agents socials per tal que puguin assolir aquests objectius. Les universitats són un dels principals agents que han de facilitar-ho, ja que, segons Pallarés, *et al.* (2011) i Vilanova (2009), se sap que aquestes constitueixen una eina molt important per tal de facilitar les transicions d'esportistes d'alt rendiment. (Vilanova i Puig, 2013).

Però n'hi ha prou amb proporcionar un suport individualitzat per part de les universitats als i les esportistes d'alt rendiment, per tal de facilitar compaginar ambdues activitats? Aquí ens plantejem si cal prendre mesures per a garantir que assoleixen el mateix grau de competències que la resta d'alumnes. En aquest sentit, els propis i les pròpies esportistes revelen que la carrera esportiva influeix negativament en el seu progrés educatiu i que el seu baix nivell acadèmic els hi podria dificultar la incorporació al mercat laboral després de la seva retirada esportiva (Stronach i Adair, 2010), malgrat que els pocs estudis referents a la formació acadèmica revelen que els esportistes d'alt nivell acostumen a tenir un bon rendiment, no només en l'esport, sinó també en l'àmbit acadèmic (Brettschneider, 1999; Jonker, Elferink-Gemser i Visscher, 2009; Umbach, Palmer, Kuh i Hannah, 2006). Fins i tot, segons indiquen López de Subiján Hernández, *et al.* (2015), en un estudi realitzat a esportistes olímpics alemanys, Conzelmann i Nagel (2003) descobriren un nivell d'estudis més elevat i llocs de treball més alts en esportistes d'elit en comparació a la mitjana de la població alemanya. Estudis realitzats per González i Torregrosa (2009); Muniesa *et al.*, 2010 i Selva *et al.*, 2013, demostren que a Espanya això també és un fet (Vilanova i Puig, 2013).

Gallego (2008), en un estudi realitzat a 10 dones andaluses relacionades amb l'esport, destaca la gran disciplina en l'organització dels temps d'aquestes dones. Aquestes autores destaquen la capacitat de sacrifici, el compromís, la determinació i l'esforç com a característiques dels esportistes que també assoleixen els seus objectius educatius. No obstant, fins a la data, no consta que aquestes competències adquirides gràcies a la compaginació dels estudis amb la pràctica de l'esport d'alt rendiment, que hagin estat considerades com a mèrit a l'hora d'optar a una beca Erasmus de mobilitat.

Segons Raquel Martínez Chicón, *“La Universidad debería dotar a sus graduados, con independencia de la formación disciplinar de origen y del sector laboral en el que se ocupen posteriormente, de las mínimas competencias para el futuro desempeño eficaz de su trabajo en los diferentes escenarios en los que tendrán que desenvolverse (dirigir negocios, ofertar productos, prestar servicios, responder a demandas, comunicarse, relacionarse, resolver conflictos, etc.). Y hacerlo con personas, grupos o entidades con diferente idioma, cultura, religión o nacionalidad; o lo que es lo mismo, ser eficaces en contextos de diversidad cultural que, en la actualidad, son todos.”* (Martínez Chicón, 2019, p. 511). Però com la mateixa autora explica, *“si, además, este escenario de competencias necesarias y demandadas lo ubicamos y lo contextualizamos, tal y como está, en una sociedad diversa culturalmente y cada vez más internacional y externalizada, se hace más que patente la urgencia de comenzar a incorporar competencias interculturales en la enseñanza superior”* (Martínez Chicón, 2019, p. 516).

I aquí és on rau la justificació d'aquest projecte: els i les estudiants que volen poder optar a una beca Erasmus han de participar en una convocatòria competitiva, oberta per la pròpia universitat d'origen, que entre els criteris de selecció considera únicament els resultats acadèmics i el coneixement de la llengua estrangera

requerit per part de la universitat de destí. En cap cas es té en compte la dificultat del col·lectiu objecte d'aquest treball, en compaginar, tal i com s'ha demostrat fins al moment, la pràctica de l'esport d'alt rendiment amb els estudis universitaris.

Si tenim en compte que múltiples estudis demostren que el grau d'ocupabilitat dels estudiants que han participat en un programa de mobilitat es veu incrementat de forma notable, gràcies a les competències adquirides durant aquesta experiència acadèmica i vivencial internacional, i alhora, observem com molts dels esportistes-estudiants que opten a una de les beques de mobilitat de les seves universitats a) no obtenen la beca desitjada i b) si obtenen la beca, no és pel destí que els hi permetria seguir compaginant ambdues activitats, l'esportiva i l'acadèmica, durant la seva mobilitat, ens trobem davant una situació de manca d'igualtat d'oportunitats.

El diari ABC, en un article publicat el 26/04/2018, informava que les estadístiques confirmen que les opcions de trobar feina i de millor qualitat creixen si s'estudia a l'estranger, essent l'Erasmus+ un passaport cap al mercat laboral, ja que *"Si se ha estudiado en el extranjero conviene ponerlo bien claro en el currículum, porque los estudiantes con movilidad internacional tienen el doble de posibilidades de encontrar un empleo tan sólo un año después de graduarse, mayores opciones de quedarse en la empresa donde realicen las prácticas, de ocupar puestos directivos y de tener un sueldo más alto"* (ABC, 2018). Els estudis de la Comissió Europea revelen que els titulats amb experiència internacional tenen més capacitat d'inserció professional que el 70% del conjunt dels estudiants. A més, la taxa d'atur cinc anys després de la seva graduació és un 23% inferior. El 70% dels antics Erasmus ha aconseguit estar deu anys en llocs de treball amb components de direcció.

Per tant, podem concloure que, si les universitats, com a agents socials responsables en gran mesura de la possibilitat de què aquests estudiants no quedin enrere en les seves opcions de trobar feines de qualitat, no són capaces d'introduir els canvis necessaris en les seves convocatòries de mobilitat, estan incomplint amb el seu deure de proporcionar igualtat d'oportunitats a tots els seus alumnes.

D'aquí la importància d'adaptar les convocatòries de mobilitat Erasmus+ de les universitats europees, de manera que, d'una banda, permetin competir amb igualtat d'oportunitats per a l'obtenció d'una beca Erasmus+ i, de l'altra, que aquesta mobilitat pugui adequar-se a un destí que li permeti seguir competint al màxim nivell.

Fent un pas enllà, l'estudi de López de Subijana Hernández *et al.* (2015) ha intentat determinar si la percepció d'aquesta dificultat demostrada per a conciliar estudis i esport difereix en funció del gènere. El seu estudi ha permès determinar que entre els subjectes entrevistats hi havia un major percentatge de dones (47,7%) que d'homes (21,2%) que cursava estudis superiors. La resta estudiava altres nivells educatius o directament no estudiava. Aquests resultats no ens han de sorprendre si tenim en compte que, a tot Europa, un major nombre de dones cursen estudis superiors que d'homes. L'informe d'Eurostat (2018) sobre estadístiques en Educació Superior, indiquen que al 2016, a Europa, hi havia 19,6 milions d'estudiants d'Educació Superior, dels quals un 54% eren dones. Si ens centrem només amb Espanya, aquest percentatge no s'allunya gaire, ja que correspon a un 53,29%. Al 2016, a països com Suècia amb un 63,2%, Eslovàquia, els països del Bàltic i Polònia, s'arribava a tres cinquenes parts de dones estudiants enfront de dues cinquenes parts d'homes. Només a Grècia i Alemanya les dones estaven per sota dels homes (Eurostat, 2018).

És curiós destacar que els resultats de l'estudi de López de Subijana Hernández *et al.* (2015), també indiquen que en el cas dels esports individuals, les dones dediquen més hores a entrenaments que els homes. No obstant, el grau de dificultat percebut per conciliar la seva vida esportiva amb la seva formació no variava entre homes i dones, com tampoc en les barreres individuals amb les quals es troben a l'hora de compaginar ambdues activitats. Si que, a l'hora de valorar el grau de barreres percebudes relacionades amb la gestió del temps en funció del gènere, les dones perceben un major grau de dificultat per poder compaginar horaris.

M'agradaria destacar, per l'objecte d'aquest treball, com un major nombre de dones d'esports individuals, malgrat presentar una major càrrega d'entrenament que els homes, opten pels estudis superiors. Així mateix, un major nombre de dones estudiants opten per fer una mobilitat Erasmus+ que no pas els homes. L'informe elaborat per l'Agència Nacional Espanyola Erasmus+, OAPEE, sobre les dades corresponents del curs 2010-2011, revelen una major participació de dones (54,84%) que d'homes en aquest programa d'intercanvi, tot i que inferior a la proporció a nivell europeu que és d'un 61%. (OAPEE 2012).

Així doncs, les diferències en funció de gènere mostren que en els esports individuals les dones assoleixen un major percentatge de matriculació a estudis superiors, tot i entrenar més hores que els homes. Segons dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport (2012), aquest patró acadèmic, també es mostra en la població espanyola en general, on el nombre de dones entre 25 i 34 anys que havien completat els seus estudis d'Educació Superior (43%) l'any 2009, és superior al dels homes (32,2%).

Com a afegitó, indicar que, d'acord amb uns estudis d'Álvarez i López (2012), la creació de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES), amb la implementació del conegut com a Pla de Bolonya, ha implicat una complexitat afegida a la compaginació dels estudis i l'esport d'elit.

Un altre estudi d'aquests mateixos autors, se centra en l'anàlisi de la relació entre els estudis universitaris i la pràctica esportiva d'alt rendiment, concretament en els diferents factors que intervenen en el desenvolupament d'aquesta doble activitat i els problemes als quals s'han d'enfrontar. Els resultats d'aquest anàlisi, sempre segons els autors, haurien de servir de referència perquè els centres universitaris implantin mesures i accions que permetin l'harmonització entre totes dues activitats, sense haver de renunciar a cap d'elles (Álvarez, Hernández i López, 2014). La conclusió principal d'aquest estudi conclou que els estudiants d'alt rendiment necessiten assessorament, atenció més personalitzada i mesures de suport institucional i acadèmica. De fet, el mateix estudi indica que pel què fa als suports rebuts per part de la universitat, els entrevistats indicaren que té moltes carències. La resposta educativa rebuda per part dels professors és molt dispar, i sempre depenent de la voluntat i sensibilitat individual de cadascun. El mateix passa a nivell institucional, ja que és a criteri de cada universitat posar els mecanismes de suport necessaris a aquests estudiants, per la qual cosa ens podem trobar amb universitats on aquest tipus de suport està totalment institucionalitzat, com seria el cas de la Universitat Autònoma de Barcelona amb el programa TUTORESSPORT⁵, des del curs 1996-97, mentre que en d'altres, encara avui és totalment ignorat.

No obstant, és important destacar que els resultats d'aquest estudi no informen en cap moment sobre la necessitat de suport a l'hora de plantejar-se fer una mobilitat internacional, probablement perquè la majoria d'ells, tenint en compte que en moltes universitats encara no es procura un suport de primer nivell, difícilment es podran plantejar un suport de segon nivell, com és el que implica la mobilitat internacional.

Sigui com sigui, Pérez, Álvarez i López (2014) destaquen que des de fa molt de temps que s'està reclamant un canvi substancial en la consideració d'aquests estudiants esportistes. Canvis que han de situar-se en diferents plans i contextos, des de la pròpia institució universitària, la qual ha d'apostar decididament a favor de la igualtat d'oportunitats, aprovant normatives i accions específiques per aquests estudiants, fins als propis orientadors, professorat i tutors, els quals han de facilitar l'accés a la informació, l'adaptació de l'ensenyament a la realitat de cada alumne/a, i l'oferiment de recursos necessaris per a compensar les dificultats derivades d'aquesta activitat combinada. La desatenció de totes aquestes situacions pot influir de forma significativa en l'assoliment de les fites personals, sigui en els estudis, sigui en els esports, o en totes

⁵ Programa TUTORESSPORT de la UAB: El Programa TutorSPORT-UAB neix per respondre a les necessitats d'un col·lectiu que té serioses dificultats per a fer compatibles els seus estudis amb el calendari d'entrenaments i competicions oficials (<https://blogs.uab.cat/tutoresportuab/>).

dues activitats. Estem parlant, per tant, d'atenció a les necessitats especials d'un col·lectiu, per tal de garantir la igualtat d'oportunitats a tots nivells.

4. METODOLOGIA:

Tal com s'ha comentat a la Introducció, aquest Treball Fi de Grau s'emmarca en el context d'un projecte europeu anomenat STICK, i coordinat per l'autora d'aquest treball.

Per tal de què els resultats tinguin més validesa s'està treballant conjuntament amb els cinc països europeus que conformen el consorci STICK: Espanya, Bèlgica, Holanda, Irlanda i Regne Unit.

S'ha establert un tàndem universitat/club de *hockey* herba sobre la base de la seva proximitat i la seva cooperació anterior. Totes les universitats seleccionades són generalistes, per tal que puguin acollir la majoria d'atletes estudiants independentment del seu àmbit d'estudi.

Prenem el *hockey* herba com a esport pilot, però els resultats del projecte hauran de complir amb les condicions del màxim nombre d'esports possibles, especialment els amateurs, per tal de ser proposats als responsables polítics de la Unió Europea, i que puguin considerar la seva implementació en el nou programa Erasmus + (2021-2027), i més específicament en les accions de mobilitat individuals (actualment, les compreses en l'Acció Clau 1).

El *hockey* sobre herba és un esport d'equip, que es juga en clubs sense ànim de lucre on l'esport de base i l'educació en l'esport, són la seva raó de ser. Per tant, es considera que és un bon exemple per analitzar aquesta realitat.

La metodologia seguida ha estat la següent:

1a Fase: Estat de la Qüestió:

Per tal d'obtenir dades qualitatives i quantitatives que ens permetin conèixer la realitat que es planteja, s'han dut a terme:

- 1 enquesta *on-line* que s'ha enviat a tots els clubs de *hockey* herba dels cinc països del context treballat:

Ens ha permès obtenir dades quantitatives en relació al nombre de jugadors i jugadores que han realitzat una mobilitat *out*⁶ i aquells que hagin pogut rebre en una mobilitat *in*⁷, i si aquesta ha estat combinada amb una mobilitat acadèmica Erasmus.

- 1 enquesta *on-line* que s'ha enviat a totes les universitats dels cinc països del context treballat:

Ens ha permès obtenir dades quantitatives en relació amb el nombre d'estudiants de carrera dual de la universitat, que han realitzat una mobilitat Erasmus+, i si es té constància de quants d'ells ho han fet combinant la seva pràctica esportiva.

- *Focus Groups* realitzats simultàniament als cinc països del context treballat, amb jugadors i jugadores de *hockey* de primer nivell, que han estat o actualment són estudiants universitaris. S'ha intentat que sigui una mostra representativa de les diferents realitats: aquells que no han fet cap mobilitat; aquells que han fet una mobilitat només esportiva; aquells que han fet una mobilitat només acadèmica o han pogut combinar una mobilitat acadèmica i esportiva:

⁶ Així és com s'anomena al conjunt d'estudiants de la universitat d'origen que marxen en un programa de mobilitat Erasmus+.

⁷ Així és com s'anomena al conjunt d'estudiants que arriben a una Universitat de destí en un programa de mobilitat Erasmus+.

Els resultats d'aquests *Focus Groups* ens han permès obtenir dades qualitatives sobre les raons, motivacions, renúncies, oportunitats, desitjos, necessitats, suports obtinguts o no obtinguts per part de les universitats i els clubs d'origen i d'acollida, etc. , dels jugadors i jugadores de *hockey*.

- Reunions periòdiques amb representants dels cinc clubs i cinc universitats del grup de treball, per debatre les dificultats i possibilitats de dissenyar un programa de mobilitat acadèmic/esportiu per a esportistes d'alt rendiment.
- Enquestes on-line a jugadores de *hockey* que hagin o estiguin realitzant una mobilitat internacional.

2ª Fase: Disseny d'un pla de mobilitat acadèmic/esportiu:

En base als resultats obtinguts a la 1a. Fase, amb el coneixement en profunditat de l'estat de la qüestió, de les dificultats, possibilitats, condicionants i necessitats de clubs, esportistes i universitats, s'ha intentat dissenyar un programa de mobilitat que permeti als esportistes de carrera dual, combinar ambdues mobilitats.

3a Fase: Obrir els resultats del projecte als altres esports:

Un cop dissenyat el programa de mobilitat, s'ha de donar a conèixer a la resta d'esports i universitats dels cinc països, per tal de poder conèixer la seva opinió i si la proposta presentada encaixaria o no amb les seves realitats.

Amb el *feed back* dels altres esports, amb les dades qualitatives obtingudes, es podran aplicar les esmenes necessàries, si s'escau, al programa de mobilitat dissenyat.

Els resultats principals d'aquesta tercera fase seran:

- Resultats obtinguts després de conèixer l'opinió dels representants dels altres esports dels cinc països del context estudiat.
- Possible esmena de l'esquema de mobilitat acadèmic/esportiu dissenyat en la 2a. Fase.

Donat que el projecte europeu STICK acaba d'entrar, d'acord amb el seu cronograma, en l'inici de la 3a Fase, s'ha decidit elaborar aquest Treball Fi de Grau en base a les dues primeres fases del projecte, i a les enquestes realitzades a les jugadores de *hockey*.

Tots els resultats del projecte estan elaborats en anglès, ja que s'han treballat en el context d'un grup de treball de cinc països europeus.

Cronograma:

Activitats	Gener 18	Febrer 18	Març 18	Abril 18	Maig 18	Juny 18	Juliol 18	Agost 18	Set. 18	Oct. 18	Nov. 18	Des. 18	Gener 19	Febrer 19	Març 19	Abril 19	Maig 19
Reunions	1					2					3				4		
Enquestes																	
Focus Groups																	
Disseny esquema mobilitat																	
Trobades altres esports																	
Enquestes on-line jugadores																	
Anàlisi resultats i redactat TFG																	

5. ANÀLISI RESULTATS:

Resultats de la 1a Fase, Estat de la Qüestió:

a) Resultats de les enquestes a clubs i universitats dels cinc països (*Annex 1*):

Els resultats de les enquestes han permès evidenciar el desig dels clubs a què les universitats mostrin cert grau de flexibilitat envers els atletes d'alt nivell, així com la necessitat de formar als clubs sobre el funcionament i requisits del programa Erasmus, i així facilitar la mobilitat acadèmica-esportiva.

b) Resultats dels *Focus Groups* celebrats als cinc països del consorci amb jugadors i jugadores de *Hockey Herba* (*Annex 2*):

De la celebració dels cinc Focus Groups n'extraïem, bàsicament, les següents recomanacions:

- Cal trobar vies per conscienciar als polítics de les universitats de la vàlua de l'esport a l'hora d'admetre estudiants.
- Proposar l'estandardització d'un programa de suport als/les esportistes d'alt nivell que sigui el resultat del treball conjunt entre la universitat i el club.
- Que les universitats que encara no ho tinguin, es comprometin a acreditar un programa de suport a la carrera dual.
- Cal formar al personal de la universitat en les necessitats específiques dels/les esportistes de carrera dual.
- Cal definir quin ha de ser el nivell esportiu dels atletes a qui cal donar suport per a poder dur a terme una mobilitat acadèmica-esportiva, i comprovar si realment és realista focalitzar-se en els esportistes d'elit que juguen a nivell internacional.

c) Resultats de les discussions en el marc del grup de treball amb universitats i clubs (*Annex 3*):

Aquestes discussions entre representants dels dos mons, l'acadèmic i l'esportiu han permès detectar els obstacles que dificulten que un major nombre d'esportistes d'alt rendiment puguin dur a terme una mobilitat acadèmica-esportiva. D'entre aquestes dificultats destaquen, d'una banda, que les convocatòries de mobilitat de les universitats tan sols tenen en compte criteris acadèmics; que malgrat les directives europees envers el reforç a la carrera dual hi ha encara molts països que no han legislat, de tal manera que les institucions acadèmiques se sentin pressionades a oferir aquest suport; que cal millorar la comunicació entre clubs, federacions i universitats; que normalment els/les esportistes decideixen massa tard que volen marxar d'intercanvi i la convocatòria ja està tancada i finalment, que rarament els/les esportistes de més alt nivell es plantegen marxar d'Erasmus, donada la impossibilitat de deixar les exigències de competició. A aquestes dificultats, les universitats i clubs del consorci s'han plantejat les següents solucions, entre altres: crear els documents necessaris per a facilitar els convenis d'intercanvi (convenis implicant a clubs, universitats i estudiant/atleta; creació d'un certificat d'atleta d'Alta Dedicació, un perfil d'atleta que inclou als d'elit, però també a un perfil més ampli que és el que s'ha demostrat que té més necessitat i interès en poder dur a terme aquesta mobilitat acadèmica-esportiva: esportistes que competeixen a lligues nacionals, amb un alt número d'hores de dedicació a l'entrenament i a la competició; intentar adaptar els dos calendaris, l'esportiu i l'acadèmic, per tal de garantir que l'esportista/estudiant que vulgui marxar d'Erasmus pugui prendre la decisió amb el temps necessari; fomentar la comunicació entre la universitat i el club, de tal manera que totes sàpiguen en tot moment les necessitats específiques de l'atleta; donar suport específica a l'esportista/estudiant abans, durant i després de la seva estada de mobilitat, etc.

d) Resultats de les enquestes a jugadores de *hockey* en mobilitat (Annex 4):

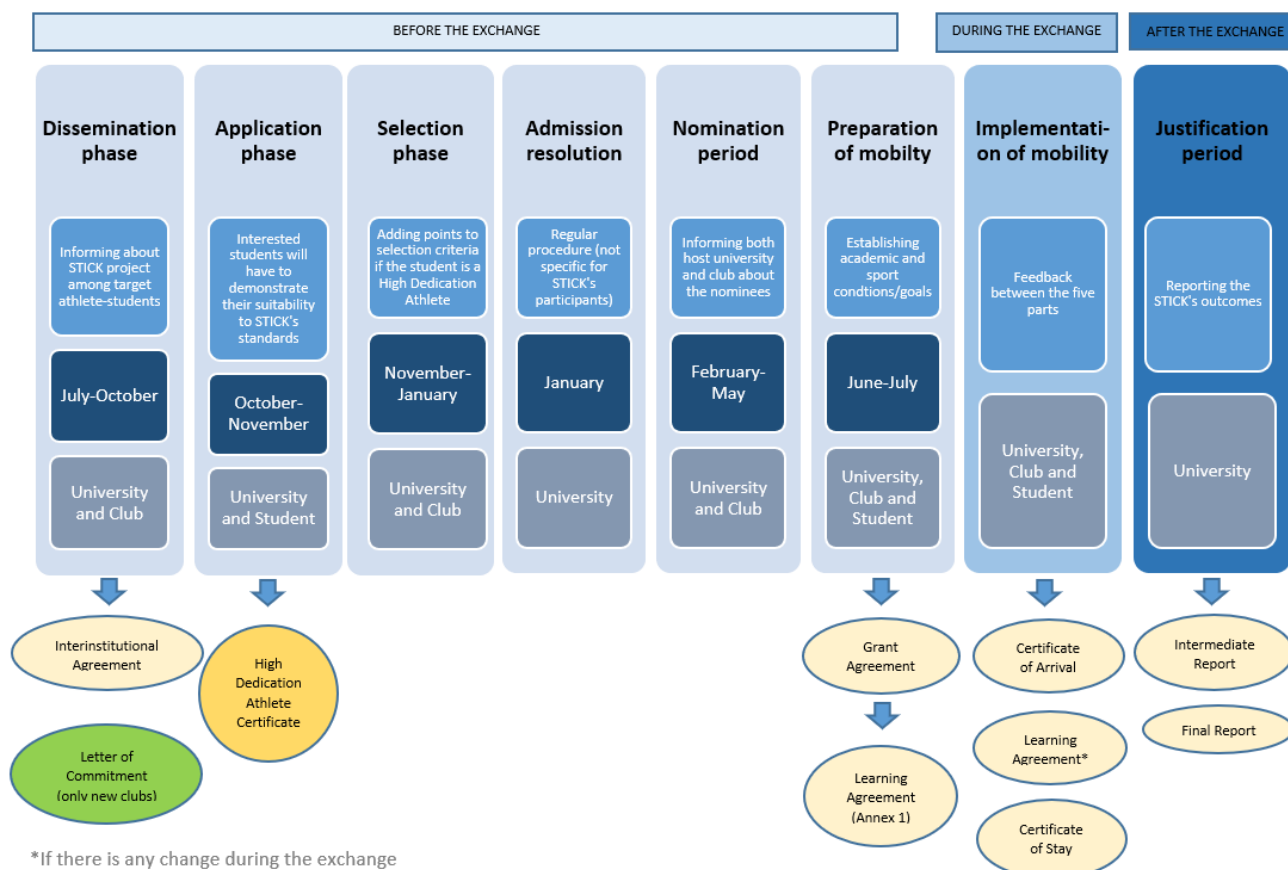
Les respostes a les enquestes realitzades a 10 jugadores de *Hockey* herba de diferents països que han realitzat una estada a l'estranger, ens permeten concloure, a través de dades quantitatives i qualitatives, que el fet de viure una estada a l'estranger proporciona a les esportistes la possibilitat d'adquirir una sèrie de competències molt rellevants, que d'altra manera difícilment assolirien. Estem parlant d'aspectes com l'auto-coneixement, de la independència, de la capacitat de resoldre situacions complexes, de l'auto-superació, etc., i d'aspectes com la millora del coneixement de llengües estrangeres, i de forma molt clara, les competències interculturals.

Els resultats d'aquestes enquestes ens han facilitat dades qualitatives sobre els nivells de millora de les seves habilitats i competències lingüístiques, de coneixement de noves metodologies acadèmiques i esportives, i de competències interculturals

Resultats de la 2a. Fase, Disseny d'un pla de mobilitat acadèmic/esportiu:

a) Disseny d'un esquema de mobilitat acadèmic/esportiu en el marc del programa Erasmus (Annex 5):

En el marc del projecte STICK s'ha adaptat a les diferents fases del procediment del programa de mobilitat Erasmus KA103, tots aquells passos i documents que es proposa que se segueixi per a facilitar la mobilitat acadèmica-esportiva dels esportistes d'Alta Dedicació:

b) Disseny de models de documents de suport (convenis institucionals, learning/sport agreements, etc.) adaptats per a la implementació de l'esquema de mobilitat dissenyat (Annex 6):

En aquest cas, el projecte ha dissenyat la següent documentació que cal que formi part de tot el cartipàs de l'estudiant ERASMUS/Esportista d'Alta Dedicació, d'acord amb el procediment indicat a l'Annex 5 i implicant a tots els agents: la universitat d'origen i la de destí, el club d'origen i el de destí i, com no, l'estudiant/atleta:

- Interinstitutional Agreement
- Learning/Training Agreement
- High Dedication Athlete Sport Institution Certificate
- High Dedication Athlete University Certificate
- Sport Club Letter of Commitment
- Arrival Statement
- Certificate of Attendance

Tal com s'ha pogut veure, els resultats d'aquest TFG provenen de dues vies diferents: per una banda, del fruit del treball del projecte europeu STICK; i de l'altra, de les enquestes realitzades a jugadores de *Hockey herba* que han realitzat una mobilitat internacional.

Els resultats obtinguts mostren una realitat pel què fa al col·lectiu estudiat: les esportistes d'alt rendiment que alhora estudien:

- La dificultat de compaginar estudis universitaris i la pràctica esportiva d'alta dedicació.
- La dificultat afegida de les esportistes, especialment d'esports individuals, ja que són les que més hores han de dedicar a la pràctica de l'esport d'alta competició i alhora, les que en proporció més estudien estudis superiors.
- La importància de les competències transversals a adquirir per part dels estudiants, entre elles les lingüístiques i interculturals de cara a un major grau d'ocupabilitat, i com aquestes competències només les pot adquirir l'individu a través de les seves experiències vitals, entre elles, les mobilitats internacionals.
- La dificultat de les atletes en poder realitzar una mobilitat acadèmica Erasmus i alhora compaginar-ho amb una mobilitat esportiva.
- La necessitat d'estandarditzar el suport a la carrera dual dels i les esportistes a nivell europeu, mitjançant directives europees i les corresponents legislacions a nivell nacional.
- La necessitat de treballar en un canvi de mentalitat des de les universitats envers als i les esportistes d'alta dedicació i les seves necessitats especials, per tal de garantir que se'ls hi ofereix igualtat d'oportunitats.
- La necessitat de treballar més conjuntament clubs, federacions i universitats en la formació, suport i seguiment dels i les esportistes d'alta dedicació.

I, finalment, que:

És totalment viable adaptar el programa de mobilitat europeu Erasmus+ a les necessitats dels i les esportistes d'alta dedicació.

6. CONCLUSIONS:

A continuació, passarem a valorar si els objectius plantejats a l'inici del treball s'han acomplert i en quina mesura:

Efectivament, l'**objectiu principal** de dissenyar un programa de mobilitat acadèmic-esportiu en el marc del programa Erasmus+ s'ha acomplert al cent per cent en el context del projecte STICK, i tal i com demostren els Annexes 5 i 6, de tal manera que és possible facilitar la participació en el programa de mobilitat Erasmus+ a les esportistes d'alt rendiment combinada amb la mobilitat esportiva. No obstant, cal fer una anotació en aquest punt, i és en allò relatiu al perfil d'esportistes: malgrat inicialment aquest treball es plantejava adreçar-se a les necessitats dels i les esportistes d'alt nivell i d'elit, els resultats d'aquest projecte han demostrat la necessitat d'eixamplar una mica la base d'aquest col·lectiu, donat que els esportistes realment d'elit difícilment es plantejaren marxar d'Erasmus i, en molts casos, ni tan sols estudiar. No obstant, el gruix d'esportistes que han de dedicar moltes hores a l'entrenament i a la competició a nivell nacional són els qui més demanen la possibilitat de poder marxar d'Erasmus tot compaginant-ho amb la pràctica i competició esportiva d'alt nivell. És per això que, a partir d'aquest moment, ens referirem als i les esportistes d'alta dedicació, enlloc d'alt rendiment.

L'objectiu d'incrementar les competències interculturals i lingüístiques de les estudiants/jugadores d'alta dedicació gràcies a la mobilitat internacional, ha quedat demostrada a través dels resultats obtinguts mitjançant les enquestes a les jugadores. No obstant, fins que no es posi en marxa l'esquema de mobilitat dissenyat en el marc del projecte STICK, i les primeres atletes realitzin les seves mobilitats, que podrem valorar fins a quin punt aquest objectiu s'ha acomplert.

Finalment, per a poder veure si els objectius més a nivell sistèmic s'acompleixen caldrà esperar a la voluntat política i institucional d'implementar l'esquema de mobilitat acadèmic-esportiu proposat pel projecte STICK. Els resultats del projecte s'espera que siguin presentats en el mes de novembre de 2019 a Brussel·les, en un acte on es convidaran a representants del Parlament Europeu i la Comissió Europea responsables de la definició i implementació de les polítiques educatives i de l'esport a nivell europeu, així com representants de federacions esportives i de xarxes universitàries.

Pel què fa a l'assoliment dels **objectius secundaris** plantejats en el marc d'aquest treball, de conèixer la realitat amb la qual es troben en relació amb la mobilitat europea, les jugadores de *hockey* herba d'alt rendiment europees, els clubs de *hockey* europeus i les universitats europees, els resultats obtinguts a través de les enquestes enviades a clubs i universitats, malgrat proporcionar uns indicadors prou interessants, en cap cas poden ser considerats representatius, donat que uns percentatges molt baixos d'universitats i clubs varen respondre.

No obstant, els resultats obtinguts a través de l'enquesta enviada a les jugadores de *hockey* que han realitzat una mobilitat internacional, la qual l'han contestada el 100% de les enquestades, ha permès complir amb l'objectiu de conèixer les competències interculturals i lingüístiques adquirides per part de les jugadores de *hockey* herba durant la mobilitat europea/internacional. Efectivament, les competències lingüístiques i interculturals de les jugadores han incrementat substancialment després de la seva estada jugant i estudiant a l'estranger.

Així doncs, els resultats obtinguts ens permeten respondre a les preguntes que ens plantejàvem en el marc d'aquest treball:

- ***El fet d'haver de combinar estudis universitaris amb la pràctica d'esports d'alta dedicació, dificulta la possibilitat d'aquestes estudiants/atletes a marxar d'Erasmus?***
- Efectivament, ha quedat demostrada la dificultat de poder combinar ambdues activitats, i que si això no és possible, els i les atletes opten majoritàriament per no marxar o bé per marxar únicament a fer una mobilitat esportiva. ***En aquells casos en què sí és possible, podem establir que les seves competències interculturals milloren?***

Absolutament. Els resultats obtinguts a través dels Focus Groups i de les enquestes a les jugadores, així ho demostren de forma clara.

- ***L'adaptació del Programa de Mobilitat Erasmus+ (KA103) a les necessitats específiques de les esportistes de carrera dual, incrementaria el nombre d'aquest perfil d'estudiants que es decidissin a marxar?***

Molt probablement, es donarien dues circumstàncies: d'una banda, aquelles universitats que s'adherissin a l'esquema de mobilitat proposat pel projecte STICK captarien a més estudiants d'aquest perfil, ja que serien coneixedors del suport que en aquest sentit tindrien per part d'aquestes institucions. De l'altra, independentment de si hi hauria més o menys alumnes/atletes interessats en realitzar una mobilitat Erasmus, el que de ben segur incrementaria seria el nombre de mobilitats exitoses.

Així doncs, podem afirmar que la **hipòtesi** plantejada en aquest treball és correcta, ja que:

- a) S'ha demostrat que és possible adaptar el programa de mobilitat Erasmus+ per facilitar la participació de les esportistes de Carrera Dual.
- b) S'ha demostrat que ampliar la possibilitat de l'experiència d'intercanvi acadèmic d'una estudiant/esportista de carrera dual, a l'intercanvi esportiu, li proporciona:
 - a. un increment de les seves competències lingüístiques i interculturals.
 - b. Un enriquiment de les seves habilitats i capacitats acadèmiques i esportives gràcies a l'entrada en contacte amb una diferent metodologia acadèmica i esportiva.
 - c. Un nivell més alt d'integració amb la cultura i la llengua del país d'acollida en comparació amb la d'una estudiant d'intercanvi Erasmus+ regular.

Es considera important destacar que, malgrat existir uns estudis i polítiques europees que reforcen la necessitat de donar suport a la carrera dual dels i les esportistes d'alt rendiment, a molts països europeus no hi ha legislació adaptada que ho promogui. A Espanya, per exemple, sí que existeix una legislació que permet a aquest col·lectiu no quedar fora de l'accés a la universitat, gràcies a l'aplicació d'uns requisits diferenciats d'accés. Malgrat tot, fins a data d'avui, no s'havia treballat en actualitzar aquest suport, d'acord amb les necessitats actuals per part dels estudiants, com són les competències lingüístiques i interculturals.

Així doncs, el caràcter innovador d'aquest treball és el fet d'haver-se plantejat anar més enllà en el suport a la carrera dual dels esportistes, tot intentant garantir la igualtat d'oportunitats a l'hora de plantejar-se una mobilitat internacional. No obstant, si els responsables polítics no estableixen unes mesures d'obligat compliment, la viabilitat d'aquesta mobilitat acadèmica-esportiva quedarà sempre en mans de voluntats i sensibilitats individuals. Cal, per tant, que des de la Comissió Europea es facin seus aquests resultats i considerin la seva implementació, parcial o total, en el nou programa Erasmus 2021-2027.

Finalment, indicar que, fora ja de l'objecte d'aquest treball, s'ha identificat una major dificultat per compaginar estudis i esport d'alt rendiment entre els i les esportistes de disciplines individuals que en aquelles d'equip. Segons resultats obtinguts per part de López de Subijana Hernández et al. (2015) mentre

que un 26,5% dels que practiquen esports d'equip havien obtingut estudis superiors, només un 13,9% dels esportistes d'esports individuals ho havien pogut compaginar. La majoria d'aquest perfil d'esportistes semblen optar per la Formació Professional. Les conclusions a les que arriba l'estudi esmentat, indiquen que aquest estudi *“refleja que los deportistas que practican deportes individuales presentan un nivel de estudios (tanto finalizados como matriculados) inferior al de los deportistas que practican deportes colectivos. Además, tienen una mayor carga de entrenamiento que los de deportes colectivos. Entre los deportistas de deportes individuales, las mujeres entrenan un mayor número de horas y el nivel de estudios que cursan es superior al de los hombres. Probablemente, y como consecuencia de la mayor carga de entrenamiento, los deportistas de deportes individuales muestran un nivel de estudios inferior al de la población española, hecho que no ocurre con los deportista de deportes colectivos (INE, 2005). Así mismo, los deportistas de deportes individuales perciben con mayor dificultad la conciliación de la vida deportiva y académica”*.

Si recuperem el model holístic de Wylleman i Lavalle (2004), al qual es feia referència en el marc conceptual, i acceptem que la vida de l'esportista d'alt rendiment l'hem d'entendre com un procés conformat per diferents etapes de transició, els resultats d'aquest projecte intenten donar resposta a les necessitats evidenciades durant l'etapa de desenvolupament acadèmica i vocacional, implicant a tots els agents psicosocials que l'envolten.

A tal efecte, vull destacar la importància de dur a terme accions específiques per aquest col·lectiu, i molt especial a les atletes d'esports individuals,, per part de tots els agents socials, i entre ells el sistema d'Educació Superior, si es vol igualar el seu nivell d'oportunitats, ja que, tal i com indiquen Hillinan i Judd (2009), *“esta mayor carga de entrenamiento podría condicionar la formación académica de los deportistas”*. No hem d'oblidar els estudis rebel·len que aquest col·lectiu és el qui menys ajuts reben, més compaginen estudis i esport d'alt nivell, i més exigències tenen a nivell esportiu. Per tant, considero rellevant que, a l'hora d'estudiar el nivell de suport als esportistes d'alta dedicació, es valorin especialment les necessitats específiques d'aquestes atletes.

7. BIBLIOGRAFIA:

- Adalid Donad, Mar; Carmona Rodríguez, Carmen i Vidal Mollón, José (2018). *Competencias interculturales en Educación Superior: aspecto claves para la movilidad*. Ediciones Universidad de Salamanca. EKS, 2018, vol.19, n.1.
- Barroso, C. (2018). Diario ABC, 26/04/2018 https://www.abc.es/formacion/abci-erasmus-pasaporte-mercado-laboral-201804251221_noticia.html
- Castells N, (2001). *La era de la información* (Vol. I. La sociedad red). Madrid: Alianza Editorial.
- Comissió Europea. *EU Guidelines on Dual Careers of Athletes. Recommended Policy Actions in Support of Dual Careers in High-Performance Sport*. Approved by the EU Expert Group "Education & Training in Sport". Brussel·les , 2012
- Comissió Europea. *Study on the minimum quality requirements for Dual Career Services*. Publications Office of the European Union. Luxemburg, 2016
- Eurostat (2018). *Tertiary education statistics*. Statistics Explained (<https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/>) - 19/12/2018
- Holt, Nicholas L. *Positive Youth Development through Sport*. Routledge. Abingdon, Oxon. 2016
- Janer, M. (2013). "Diversitat i competències professionals interculturals".Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa, 54, p. 39-48
- López de Subijana, C., Barriopedro, M., Conde, E., Sánchez, J., Ubago, E., Gallardo, L. (2015). *Análisis de las barreras percibidas por los deportistas de élite españoles para acceder a los estudios*. Cuadernos de Psicología del Deporte. CPD vol. 15 no.1, pp. 265-274
- Martínez Chicón, Raquel. *Universidad: interculturalidad en la formación, eficacia en la profesión*. Opción [en línea] 2015, 31 [Fecha de consulta: 9 de junio de 2019] Disponible en:<<http://www.redalyc.org/articulo.oa?id=31045571031>> ISSN 1012-1587
- NCAA. <http://www.ncaa.com/rankings/fieldhockey/d1/ncaa-field-hockey-rpi>
- Organismo Autónomo Programas Educativos Europeos (OAPEE) (2012). *Datos y cifras del Programa Erasmus en España. Curso 2010-2011*. <http://sepie.es/doc/comunicacion/publicaciones/bajadatos-y-cifrasok-2.pdf>
- Vilanova, A. , Puig, N. (2013). *Compaginar la carrera Deportiva con la carrera académica para la futura inserción laboral: ¿Una cuestión de estrategia?* Revista de Psicología del Deporte 2013. Vol. 22, núm. 1, pp. 61-68
- Wiggins, D.K. (2013) *A worthwhile effort? History of organized youth sport in the United States*. Kinesiology Review, 2. 65-75

8. AGRAÏMENTS:

Quan la meva filla Pola tan sols tenia 4 anys, vaig començar aquesta segona carrera universitària, una mica forçada per les circumstàncies, que ara no vénen al cas. Era el curs 2004-2005, i vaig decidir-me per estudiar la llavors Llicenciatura en Humanitats a la UOC, i així poder compaginar millor feina, família i estudis. Després de quatre anys i mig i moltes hores d'esforços, vaig aconseguir el primer cicle de la Llicenciatura. Malauradament, el canvi al sistema de Bolonya m'obligava a finalitzar-ho en dos anys, fita totalment impossible per a mi. Per això vaig decidir parar una temporada i pensar si em passava al Grau.

Finalment, al cap d'un llarg període sabàtic, vaig decidir que allò que comences ho has d'acabar, i que tant d'esforç posat no podia quedar en no res. I així és com els darrers quatre anys els he dedicat a compaginar de nou feina, família i estudis i he pogut, finalment, el curs 2018/2019, quinze cursos més tard, finalitzar el Grau en Humanitats a la UAB.

Per molts, una barbaritat, per mi, tot un èxit, perquè només jo i els meus sabem el què ha costat arribar fins aquí. És per això que vull agrair moltíssim als meus pares, Joan i Agnès, que sempre hagin confiat en mi i que sempre m'hagin fet sentir que la meva major virtut era i és la força de voluntat. Al meu pare el seu amor per les humanitats. Un veritable savi d'estar per casa, amb unes inquietuds constants per saber, conèixer i entendre que m'ha sabut traslladar. I si l'amor per les humanitats m'ha vingut pel pare, la força de voluntat, sens dubte, de la mare, la dona més voluntariosa i dedicada que he conegut mai.

Finalment, agrair i disculpar-me a parts iguals amb la meva filla Pola, a qui durant tants i tants anys he robat hores per poder presentar treballs i aprovar exàmens.

Em vaig prometre que no m'atraparies, i de fet ha anat ben just!

Gràcies infinites també al David, per ser-hi sempre..., bé, des de que hi ets! I als meus germans i amics que al llarg d'aquests anys m'han ajudat, cadascú a la seva manera, a seguir endavant.

Finalment, mil gràcies a l'Anna Badia, la meva tutora i amiga que m'ha guiat tan bé en aquest treball, a les "meves" jugadores de l'Atlètic Terrassa Hockey Club Divisió d'Honor Femení, que han estat les que em van fer veure la necessitat d'aquest projecte, i de donar especial suport a l'esport femení, encara massa relegat a la segona posició de pressupostos i visibilitat, i als meus socis i companys del projecte STICK, d'entre els que destaco especialment a la Project Manager, Gemma Cirera, jugadora, companya de feina, amiga i germana petita que la vida m'ha portat.

9. ANNEXES:

9.1. Annex 1: Resultats Enquestes Clubs i Universitats

Resultats Enquestes Clubs i Universitats

Survey to Universities and Hockey Clubs

Lead partner: Beeston H.C.

I. Introduction

This is a report by Beeston Hockey Club of the survey of 'top' hockey clubs, and universities across the United Kingdom, the Republic of Ireland, Belgium, the Netherlands and Spain.

Beeston was asked to prepare a survey of hockey clubs and universities, as part of 'Intellectual Output 1' of the STICK project.

For the purpose of the survey, and the accompanying report, the term 'top' hockey club refers to a club participating in the national premier league of the participating country.

This report will first explain the methodology, before analysing the club survey, followed by the university survey. A summary of the survey was delivered to the second STICK consortium meeting, hosted by Beeston Hockey Club and Nottingham Trent University, in Nottingham, England. This presentation was delivered by David and Cellan Griffiths, from Beeston Hockey Club. The meeting concluded that the findings of the survey were encouraging, and demonstrated the merit of the project.

II. Methodology

Defining the audience

The consortium recognised that athletic mobility for 'high level' athletes, will not affect every university or hockey club to identically. For clubs – the consortium concluded that in order to properly assess the merits of the project by means of a survey, the 'high level' clubs only should be invited to complete the survey. The consortium modelled the 'high level' club, based upon standings in the English domestic leagues. The clubs in the consortium were therefore asked to provide the contact details for clubs in the 'Premier' league (each member state's highest domestic league). The club survey can be found at **Appendix B1**.

The consortium also recognised that the prevalence of university-organised sport varies greatly across each participating member state. Therefore, each participating university was asked to submit contact details for universities which have an active sport programme. Beeston, in preparing the survey, asked the university institutions to suggest questions which would be applicable to university institutions. The participating universities also suggestion that a 'two-tiered' approach to the university survey should be adopted. Therefore, the university survey (**Appendix B2**) tailored the questions based on whether the person completing the form on behalf of the university was a Dual Career Service Officer, or International Relations Officer.

The list of clubs and universities contacted as part of the survey can be found in **Appendix A1 and A2**, respectively.

Preparation of the survey

For ease of completion, Beeston decided to prepare the survey in a digital format, to be sent online. Beeston developed the form as part of their website (<https://www.beestonhockeyclub.com>).

The forms were hosted on <https://www.beestonhockeyclub.com/stick-clubs> and <https://www.beestonhockeyclub.com/stick-universities>. To ensure the security of the transmission of the survey results, the page was secured with an extended validation https certificate. This meant that, when a participant completed the survey, 'Beeston Hockey Club Ltd' would appear as a green banner in the URL bar.

Beeston also attached a specific 'identifying string' to the email to each club and university. This ensured that the survey was not completed more than once by the same institution.

Each institution was contacted by the email address stick@beestonhockeyclub.com. Spanish institutions were emailed in the Spanish language, whereas all other member states were contacted in the English language.

III. Results

CLUB SURVEY

For the purposes of this report, the summary presentation (**Appendix C1**) is enclosed with this report. This presentation gives a breakdown of the responses received.

Out of 74 clubs eligible to take part in the survey, 19 responded – a response rate of nearly 26%.

The responses from countries can be broken down as follows:

- UK – 4 clubs responded
- Spain – 10 clubs responded
- The Netherlands – 1 club responded
- Republic of Ireland – 1 club responded
- Belgium – 3 clubs responded

The individual conclusions from the club survey are contained within the notes section of the presentation. The report will now consider the university survey, before presenting the final conclusions from the survey.

UNIVERSITY SURVEY

Similar to the club survey, the summarised and comprehensive results of the survey are attached to this report (**Appendix C2**).

The university survey was split into two sections, recognising that different university departments may have a different perspective on athletic mobility in hockey.

In total, 143 universities were contacted to complete the survey. We received 23 responses, giving a response rate of 16%.

The responses from each country can be broken down as follows:

- UK – 9 universities responded
- Spain – 3 universities responded
- The Netherlands – 2 universities responded
- Republic of Ireland – 1 university responded
- Belgium – 0 universities responded

OVERALL CONCLUSIONS

Generally, it became apparent from the difference between club and university surveys that the clubs have a desire for universities to show a degree of flexibility for 'high level' athletes. The survey, and the meeting in Nottingham, recognised that, while not an easy task, as universities are first and foremost academic institutions, there was some merit in pursuing the project.

The survey concluded that the project must also exist to educate clubs about the ERASMUS programme generally, as this would be the vehicle to facilitate athletic mobility.

I confirm that this report is a true and accurate record.

David Griffiths

Deputy Chairman – Beeston Hockey Club

IV. Appendices

Appendix A

Appendix A1 (list of contacted clubs) can be found in the attached ZIP file or online.

<u>ENGLAND</u>	<u>IRELAND</u>	<u>BELGIUM</u>	<u>SPAIN</u>	<u>NETHERLANDS</u>
Beeston	Ards	ANTW	Real Club de Polo	Amsterdam
Brooklands	Belfast Harlequins	BEER	Club de Campo Villa de Madrid	Rotterdam
Reading	Cork Harlequins	BRAX	Club Egara	Tilburg
East Grinstead	Loreto	BRUG	Atlètic Terrassa Hockey Club	Pinoke
Hampstead & Westminster	Hemes Monkstown	DARI	S.P.V Complutense	Almere
Holcombe	Pegasus	DRAG	Júnior F.C.	Oanje-Rood
Sevenoaks	Railway Union	GANT	U.D. Taburiente	Bloemendaal
Surbiton	Trinity College	HERA	Real Sociedad de Tenis	HGC
University of Exeter	Pembroke Wanderers	LEOP	Atlético San Sebastián	HDM
Wimbledon	UCD	LEUV	R.C. Jolaseta	SCHC
Beeston	Annadale	OREE	Club Hockey Pozuelo	Den Bosch
Bowdon	Cookstown	PING	C.D. Terrassa Hockey	Kampong
Buckingham	Banbridge	RACI	F.C. Barcelona	Huizen
Canterbury	Glenanne	RWSC	Real Sociedad de Fútbol	Laren
Clifton Robinsons	Cork Col	VICT	S.P.V. Club de Hockey	Hurley
East Grinstead	Lisnagarvey	WADU	C.D. Universidad de Sevilla	Groningen
Holcombe	Monkstown	WELL		Nijmegen
Slough	Pembroke Wanderers			
Surbiton	Railway Union			
University of Birmingham	Three Rock Rovers			

Appendix A2 (list of contacted universities) can be found in the attached ZIP file or online.

<u>ENGLAND</u>	<u>IRELAND</u>	<u>BELGIUM</u>
Nottingham Trent	Cardiff Met	Leuven
Durham	Oxford brookes	VUB
Loughborough	Reading	Hasselt
Nottingham	Oxford	Gent
Birmingham	Cambridge	Hogesschool Antwerp
		Antwerp Maritime
Edinburgh	Cardiff	Academy
Loughborough		KDG
Edinburgh		
Leeds Beckett		
Northumbria		
Leeds		

Bath
Exeter
Bristol

National University of Galway
Queens University, Belfast
Queens University, Belfast

NETHERLANDS

Tu Delft	Erasmus University Rotterdam
Tu Delft	Tilberg
Tu / Eindhoven	Tilberg
Tu / Eindhoven	Twente
Tu / Eindhoven	Twente
Erasmus University Rotterdam	Utrecht
University of Groningen	Utrecht
University of Groningen	Utrecht
Maastricht	Vrije Amsterdam
Maastricht	Erasmus University Rotterdam
Maastricht	Erasmus University Rotterdam
Maastricht	Erasmus University Rotterdam
Nuffic	Erasmus University Rotterdam
Raboud	Universiteit van Amsterdam
Groningen	Tilberg
Tilbert	

SPAIN

Universitat Autònoma de Barcelona	Universidad de Málaga	Universitat Jaume I
Universidad Autónoma de Madrid	Universidad de Murcia	IE Universidad
Universidad Carlos III de Madrid	Universidá d'Uviéu	Universidad a Distancia de Madrid
Universidad Complutense de Madrid	Universidad de Salamanca	Universidad Alfonso X El Sabio
Universidade Da Coruña	Universidade de Santiago de Compostela	Universidad Antonio de Nebrija
Universidad de Alcalá	Universidad de Sevilla	Universidad Camilo José Cela
Universitat d' Alacant	Universidad de Valladolid	Universidad Cardenal Herrera - CEU
Universidad de Almería	Universidade de Vigo	Universidad Católica de Valencia S. Vicente M.
Universitat de Barcelona	Universidad de Zaragoza	Universidad Católica San Antonio de Murcia
Universidad de Burgos	Euskal Herriko Unibertsitatea	Universidad Católica de Ávila
Universidad de Cádiz	Universidad Miguel Hernández de Elche	Universidad de Deusto

Universidad de Cantabria	Universidad Nacional de Educación a Distancia	Universidad de Navarra
Universidad de Castilla-La Mancha	Universidad Pablo de Olavide	Universitat de Vic
Universidad de Córdoba	Universidad Politécnica de Cartagena	Universidad Europea de Madrid
Universidad de Extremadura	Universitat Politècnica de Catalunya	Universidad Europea Miguel de Cervantes
Universitat de Girona	Universidad Politécnica de Madrid	Universidad Francisco de Vitoria
Universidad de Granada	Universitat Politècnica de València	Universitat Internacional de Catalunya
Universidad de Huelva	Universitat Pompeu Fabra	Mondragon Unibertsitatea
Universidad de Jaén	Universidad Pública de Navarra	Universidad Pontificia Comillas
Universidad de La Laguna	Universidad Rey Juan Carlos I	Universidad Pontificia de Salamanca
Universidad de La Rioja	Universitat Rovira i Virgili	Universitat Ramon Llull
Universidad de Las Palmas de Gran Canaria	Universitat de las Illes Balears	Universidad San Jorge
Universidad de León	Universitat de València	Universidad San Pablo
Universitat de Lleida	Universitat Oberta de Catalunya	Universitat Abat Oliba

Appendix B

B1: Club's Survey

- **Your club – 1**
- In the last 5 seasons, how many foreign hockey players have played in the top senior teams in your club while studying? **If a player has played for more than one season for your club while studying, for example, if a player has played for your club for 2 seasons whilst studying, please enter them as 2 players.**
 - EU players – Women*
 - EU players – Men*
 - Non-EU players – Women*
 - Non-EU players – Men*
 - Please list which countries this has involved*

One country per line, if this has involved no countries, write 'N/A'

- Out of these foreign players, how many:
 - Were junior international players*
 - Were senior international players*

- Did not have an international cap*
- Please list which countries this has involved*

One country per line, if this has involved no countries, write 'N/A'

- Out of these foreign players, how many joined your club because they came to study at a local university? **If a player has played for more than one season for your club while studying, for example, if a player has played for your club for 2 seasons whilst studying, please enter them as 2 players.**

- With Erasmus programme*
- Without Erasmus programme*

- In the past 5 seasons, how many players from **your own country**, playing in your top teams left to play in another country.

- In the EU, women*
- In the EU, men*
- Outside EU, women*
- Outside EU, men*
- Please list which countries this has involved*

One country per line, if this has involved no countries, write 'N/A'

- Out of these players, how many left to study at a foreign university?

- Men with Erasmus programme (EU)*
- Men without Erasmus programme (EU)*
- Women with Erasmus programme (EU)*
- Women without Erasmus programme (EU)*
- Men at non-EU university*
- Women at non-EU university*

- **Please indicate the extent to which you agree with the following statements**

- My local university/universities shows flexibility in relation to admission criteria for both academic, talented athletes.*

Strongly agree; Agree; Neither agree nor disagree; Disagree; Strongly disagree

- Universities should show a preference during the admissions process to an academic, talented athlete.*

Strongly agree; Agree; Neither agree nor disagree; Disagree; Strongly disagree

- My local university/universities is supportive of academic, talented athletes during the course of their study.*

Strongly agree; Agree; Neither agree nor disagree; Disagree; Strongly disagree

- What level of hockey performance do you consider to be a 'top hockey player' for the purpose of sporting academic exchange?*

Olympic athlete; Senior international; U21 international; U18 international; Domestic premier league player; Domestic regional player

B2: Universities' Survey

- In what professional capacity are you answering this survey?

IF 'Sport Service / Dual Career Service Director'

- In your country, is there a classification of "high-level athlete" (or equivalent) for certain athletes?*

Yes; No; Don't know

- In the last 5 years, how many "high-level" hockey players have been students at your university?*

0-5; 6-10; 11+

- Do athletes at your university receive scholarships to continue practising sports?*

Yes; No; Don't know

- Do athletes at your university receive scholarships to study?*

Yes; No; Don't know

- Does your university have a Dual Career Service?*

Yes; No; Don't know

- Does it have a figure responsible for the hosting process?*

Yes; No; Don't know

- Is there any specific / different support for this group of students?*

Yes; No; Don't know

- Are these athletes given facilities to be able to combine lessons, exams, trainee programmes and sport events?*

Yes; No; Don't know

- Is there any help with the enrolment procedure, or, in case they need to re-schedule any subject?*

Yes; No; Don't know

- Is any support given to re-schedule exams for these athletes?*

Yes; No; Don't know

- Do you feel it would be necessary to have a specific programme to deal with this STICK project?*

Yes; No; Don't know

- In the last 5 academic years, how many athlete students have participated in the ERASMUS programme?*

- Does your country have a specific regulations for the admission of high-level athletes to the university?*

Yes; No; Don't know

- Are facilities given to high-level athletes to assist them in making a career/degree choice?*

Yes; No; Don't know

- Do you have any further comments?

IF 'International Relations Officer'

- In the last 5 academic years, did the university have any application from a "high-level" hockey playing student for an Erasmus mobility? (IR)*

Yes; No; Don't know

- How many of these were incoming applications? (IR)*

- How many of these were outgoing applications? (IR)*

- How many of these applicants were accepted into your university? (IR)*

- Would your university be able to treat these exchange student applications in the same way that regular student applications are treated? (IR)*

Yes; No; Don't know

- Do you have any further comments? (IR)

9.2. Annex 2: Resultats *Focus Groups* jugadors i jugadores de *Hockey herba*

Resultats Focus Groups jugadors i jugadores de Hockey herba

Focus Groups with Athlete Students

Lead partner: Nottingham Trent University

I. Background

The focus groups as part of Task 1 of the Erasmus + Stick Project took place in the spring/early summer of 2018, with the methodology and processes, focused around semi-structured interviews, being designed by Melanie Wells, Sport Scholarship Manager at Nottingham Trent University. These were then distributed to dual – career experts in the universities across the project to be completed in country. The transcripts/notes of the meeting were then forward onto Chris Campbell, Performance Sport Manager at Nottingham Trent University who was responsible for presenting findings to the partner universities in Nottingham on the 18th June 2018, then then compiling this report.

II. Objective

The aim of this piece of work was to establish the current opinions and views of student-athletes on the Erasmus programme, and what would need to be put in place to make becoming part of the programme more attractive.

III. Participants

Four of the five universities involved in the project participated in the focus groups (Erasmus University Rotterdam were unable to arrange a focus group at the notice given). A summary of the participants involved were:

- Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) – Ten high performing athletes including four who had studied abroad in Europe/U.S.
- Universiteit Antwerpen (UA) – three national level athletes, with three others contributing via email included athletes who had been on exchange programmes previously.
- Nottingham Trent University (NTU) – ten national level athletes, none of whom have been on an exchange.
- Dublin City University (DCU) – three high performing athletes with some having studied abroad in Europe/U.S.

All participants had to give consent to participate, and these consent forms have been sent by each individual university to the project co-ordinator.

IV. Results

Having analysed the transcripts and notes produced by the universities, there were six headline findings:

a. Sport makes the Erasmus programme more attractive

There was a common agreement that the Erasmus project gives students an exciting opportunity to experience different cultures and different experiences. However, in most cases high performing athletes, when they come to university will want to be able to continue with their sporting careers and are increasingly making their choices of university based on the sporting offer available (whether this be internally, or locality of an external high performance programme). This was a clear point made in the focus group at UAB, where students stated that although finding somewhere to study at an appropriate level is a priority, it is under the condition of finding a club there and that with no doubt playing hockey is the priority. As a result, individuals would not take part in an exchange if this similar offer were not available at the university they were transferring to.

This point is well summarised by a comment taken from the DCU transcript:

I feel like it always seems to be that if you were to go away, you go away either for hockey or for your degree. I wouldn't have wanted to choose. However, if there was the option to go away to benefit my degree but still play hockey, you know that I didn't have to give that up for a year. Then, you know then I would have considered it.

b. Quality of hockey, academic and support programmes

One of the major themes, which ran through all of the focus groups, was that the academic courses, hockey and support programmes must be of equivalent standard to their home programmes. Although relatively simple comparisons can be made between two hockey programmes and two academic programmes (of which a process already exists), the quality of support service programmes vary widely across Europe (both across countries and within countries) and therefore students are likely to come with very different expectations. For example, in the NTU focus group, the students would expect a replication of quite a high level of support, such as Strength & Conditioning, Physiotherapy and other areas of Sport Science support free of charge. UA on the other hand, do not offer any significant support service programmes and therefore the students said they wouldn't naturally think about the quality of these when considering going on an exchange.

c. Importance of the dual career programme

Because of what we are asking student-athletes to do, it would be close to impossible for them to achieve in both academics and sport without a strong dual-career programme behind them. There were different views of the dual – career programme across Europe - from NTU, it was identified that without a dual career programmes, students may not have even considered university:

I didn't want to leave University to be able to play hockey, I wanted to be able to continue with both and I could in the UK

In the UAB focus group a very important point was raised that this responsibility to provide dual-career support should not fall entirely onto the university. Although they felt that it was important the university were fully aware of individual circumstances, they outlined that:

Clubs have to comprehend the academic requirements of its players

We also had two contrasting experiences delivered from the UA and DCU focus groups. In the UA focus groups, significant concern was raised regarding the lack of flexibility regarding travel and that there are no allowances for that, and that would be a real concern when travelling a country, which may have even more significant levels of travel. On the other side, DCU outlined the experience of student who had been to the U.S. and had almost full flexibility:

when I was in the states, the academic supports you got, got first pick of classes. Because we had training you know 2-6 you couldn't be getting class at 2-6 so you would have to have your classes in the morning so you got first into classes. And you know there were some situations where you had to miss practice, depending on your course. Say maybe if you had a lab one day that would be a long lab but that would be allowed in those situations but then there's

also the situations where we were away weekends and were away Fridays and Mondays so you needed the support of your professors and also to catch up on work that you missed because if you were away you were missing those.

d. Holistic Support Programme

It is essential we remember that students who go on sporting exchanges are being asked to do more than the average student who is on the Erasmus programme. As well as studying and settling into a new country, they are also being asked to perform at a high performance level in their sport, often within hours of arriving in the country. As a result, it is very important that they are given additional support in the following areas:

- Accommodation – in particular in terms of location to ensure they can travel from university to wherever their sport takes place.
- Administration – DCU outlined that it took some of their students over a month to complete all of the required paperwork
- Language – in particular with DCU and NTU students, this was a real concern and would have a big impact on how they integrate with the team they are playing for

e. Concerns regarding international hockey

Different views were reflected across the focus groups on whether or not the individuals would be able to access international hockey whilst on exchange, which is particularly relevant to hockey as a large proportion of players on international pathways are involved in the university system, unlike a number of other team sports

The view from **NTU** was the most negative regarding this:

you won't be in the England U21 programme if you go because you won't be there for training and so you're unable to be selected. Your time playing at university age is crucial for your development.

UAB's view was much more focused around the practicality:

it is practically impossible to combine playing with your national team and studying abroad, currently even more since players/clubs will have to pay their own tickets.

The view from **DCU** was much more positive:

even though you're away, you're still very much in the mix and you're not forgotten about but you're also monitored as well as players are here whether that through them being able to have access to your videos if you've games, talking to the coaches all of that. You know, it should be the same as if I'm playing in Dublin

Some significant further work would need to be done within individual countries to speak to the performance programme leads about how we might ensure that international hockey continues to be an option should we be wanting those athletes to go onto an exchange.

f. Partners need to work together for the good of the athlete

Athletes across Europe were concerned about the impact on relationships between themselves and their clubs if they went away for a year. Students from UA were concerned that they would be letting their club/team down, whilst students at UAB said:

Your local team has to agree on your decision to go abroad and thus it would create a good link with the players to convince them they should come back to their local teams after the exchange, even if the conditions abroad are better (loyalty).

Clubs therefore have to accept that this project should be about the development of the athletes first, and if that objective is achieved, it will assist with future exchanges improving the flow of players, but also leading to them getting players

coming back with more experience who can make more significant contributions in years to come. Universities should also look at the length of exchanges, because as identified from NTU, students are more likely to want to go for a full season as opposed to short periods of time to ensure they get a higher quality experience, which is harder to get for just a few months.

V. Recommendations (based on the findings of the focus groups)

a. *Find ways to demonstrate to university decision makers the value of sport in student recruitment.*

Universities as a whole (and not just those involved in sport) will have to make adaptations to their programmes to allow dual-career athletes to flourish. To do so it is important that we as partners have ways to demonstrate to our leadership and management teams why they should allow these adaptations to happen. What is important to note however, is that it will be different university by university, but more significantly country by country, and partners should work on finding what their unique selling points to try and exert influence. An extra presentation on this was given at the Nottingham conference regarding what has been successful in the U.K.

b. *Propose there is a standardized programme of support in place, which must be provided between a combination of the university and the club.*

As outlined above, students will come with expectations as to the services they will be receiving, and it is therefore essential that standardized programmes are produced. These standardized programmes could look different between different countries (for example a UK/Ireland programme could look different to Spain/Belgium programmes) although this wouldn't be an ideal solution. It is also important to acknowledge that partners should be able to work as partners in the delivery of these. In the U.K. these may be delivered through the university, whilst in Spain they may be delivered through the hockey club (for example).

c. *Universities to commit a dual-career accreditation programme.*

To assist with standardization, there would need to be an agreed set of standards regarding flexibility in both sporting and academic programmes to allow athletes to achieve in both. The creation of an accreditation programme (one is currently being rolled out in the UK <https://www.tass.gov.uk/2017/09/08/dual-career-accreditation/>) will help universities to make appropriate changes and will act as a standard of which prospective exchange students can compare universities against.

d. *Train university staff on the demands of dual-career athletes.*

In line with the previous point, it is important that appropriate training is put in place with those working directly with student-athletes. This is especially important because in the majority of Europe, universities do not employ sports specific staff who would work on this.

e. *Decide what level of athlete do we need to be focusing on. Are those playing international sport unrealistic?*

Defining who we are targeting is a very important objective as it could help to define future direction of this project. We have a responsibility to ensure that student's international ambitions are not constrained by being part of this project, and our aim should be to try and engage such students as much as possible. However, if we are unable to get agreements from performance programmes as to their release, it may be our major focus on this project is the group of athletes below that, who are currently playing high-level university or club hockey, as opposed to at international level.

VI. Appendices

Appendix A

Methodology established to all consortium countries.

In attendance

- Dual Career practitioner as the facilitator
- Assistant to take notes
- Up to ten student hockey players

Invitation to participants

- Students are invited to attend (in our case by the Head of Hockey) via email including a briefing note that explains the purpose of the focus group and how results will be utilised

Materials

- Consent forms for students to sign
- Copy of the pre-prepared questions and prompts
- Dictaphone or other suitable equipment to record the session

Location

- Private room on university campus big enough to accommodate up to 10 students, the facilitator and an assistant
- Room set up with chairs in a circle (if possible) with the facilitator at the head to encourage discussion

Procedure

- Length of session 45 minutes, have students arrive 10/15 minutes beforehand to complete the consent forms
- Facilitator opens the session by welcoming the students, introducing themselves and the assistant and explaining their roles, timescales of the session etc.
- Provide an introductory briefing to explain the purpose of the focus group
- Ask students to introduce themselves if not known to each other or the facilitator
- Begin with some general discussion on the topic to get students talking and feeling more relaxed
- Ask pre-prepared open ended questions and prompts but allow for some flexibility depending on how the students respond
- Assistant is not involved in the discussion but listens and takes notes for discussion afterwards
- Finish by thanking students for their time and participation in the project

Analysis and Reporting of Results

- Facilitator and assistant to listen to the recording and review assistant's notes to identify main themes of the discussion. Ideally this should be done as soon as possible after the focus group to avoid memory lapses and facilitate accurate recall
- Main points/themes to be summarised in a word document and shared with all partners

Appendix B

Questions used at each Focus Group

Below are the key questions discussed but we allowed the natural flow of the conversation to dictate the questioning and therefore it is not absolutely necessary to ask the questions in this set order.

- Has anyone ever studied abroad or taken part in a foreign exchange programme previously?
If yes: Could you tell us a little bit about your experience?
What were the good points and the challenges?
If no: Has anyone considered doing an exchange before, what were your thoughts?
- What do you think the benefits of studying and playing sport abroad would be?
- What might be the barriers to it?
- If you were considering studying abroad, or if you already have, what concerns might you have about how that would affect your sport?
- If you were going to study and play sport abroad what services would need to be in place in the university and the club to make it feasible?
- What would be the most important factors in making your decision?
- What considerations would you have regarding the university club/professional club you play for here and leaving that behind?
- What would you need from the university club/professional club you were moving to?
- In Europe you do not always play for your University club and a professional club in the same way we do in the UK, bearing that in mind what are your thoughts on not playing for your University whilst abroad?
(Nb. This question may need to be reversed depending on the particular set up at your own University)
- How important is the Dual Career support that you receive currently and are there any elements you would need to have replicated at your exchange University?
- Is there anything else you would need in place other than what has already been mentioned?
- Is there anything that would be a deal breaker to taking part in the Erasmus+ programme?

Prompts

- Does everyone else agree with that?
- Does anyone have a different viewpoint?
- What does everyone else think?
- Does anyone have anything to add?
- Are there any further points?

9.3. Annex 3: Resultats de les discussions en el marc del grup de treball amb universitats i clubs

Discussions between International Relations Officers, Dual Career services and Hockey Clubs

1) Detected obstacles

- Universities' calls to participate in an Erasmus exchange programme only take into account academic excellence criteria.
- There are some countries and/or universities which have not a framework to facilitate the players' dual career, despite the European directives to promote it.
- It is necessary to work on the communication between universities and clubs, both home and host, in order to properly support the athlete students.
- Athlete students frequently decide too late they want to participate in an Erasmus programme, when the host university's call is already closed.
- High level athletes will rarely participate in an exchange programme due their hard sportive requirements, however they are the target of this project.

2) Proposed solutions

A) Official documents:

- A 5-party agreement implicating the student, the home university, the host university, the home club and the host club would be so important to keep informed all the parts involved about the exchange and its complexities.
- An adapted grant agreement.
- An agreed certificate which defines who can be considered as a High Dedication athlete. The home Dual Career coordinator will issue this document.

B) Adapting both schedules:

- The regular Erasmus call, since one year in advance is too early for the clubs. The mobility numbers of athlete/students do not justify a separate call.
- The team making procedure should be done in April, included, at the latest.

C) Institutional guidelines:

- The 5 parts involved in the exchange procedure have to communicate, cooperate and know well the functions of the others.
- Clubs should inform the universities about the importance and the general situation of the athlete students to implicate all the institutions. Clubs have also to inform their players they have to decide if they want to go abroad within the regular schedule.

D) Actions to carry out before the exchange

- Athlete students should let their host university know about their special conditions during the application procedure. Therefore, is necessary to adapt, or prepare, a mechanism that can incorporate this special programme into the ordinary exchange procedure, in order to distinguish the high dedication athlete students from the regular ones.

E) Actions to carry out during the exchange

- Accommodation should be provided by both host university and host club.
- Importance of an academic/sports tutor role to plan the athlete student goals (it should be systematized).
- A former Erasmus -or not Erasmus- athlete student, as an additional role, to mentor the current athlete student could be interesting.

F) Actions to carry out after the exchange

- A brief report at the end of the exchange, aiming to improve future exchanges, would be helpful.

9.4. Annex 4: Resultats de les enquestes a jugadores de *Hockey* herba en mobilitat

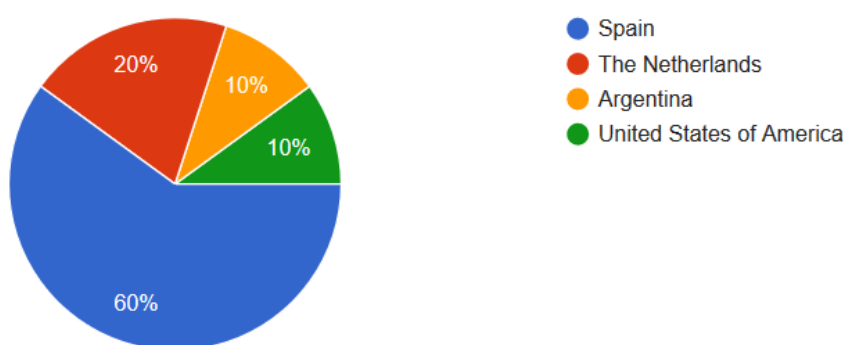
Resultats de les enquestes a jugadores de *Hockey* herba en mobilitat

Aquesta enquesta busca conèixer de primera mà l'experiència de jugadores de *Hockey* Herba de diferents països d'origen i destinacions que hagin o estiguin realitzant una mobilitat, i analitzar les competències, especialment lingüístiques i interculturals, que aquesta experiència els hi ha permès adquirir.

Es tracta d'una enquesta enviada a 10 jugadores de *hockey*, el país d'origen de les quals és Espanya (majoritàriament), Holanda, Argentina o Estats Units d'Amèrica, tal i com es pot veure en el gràfic següent:

Where are you from? (country of origin)

10 respostes

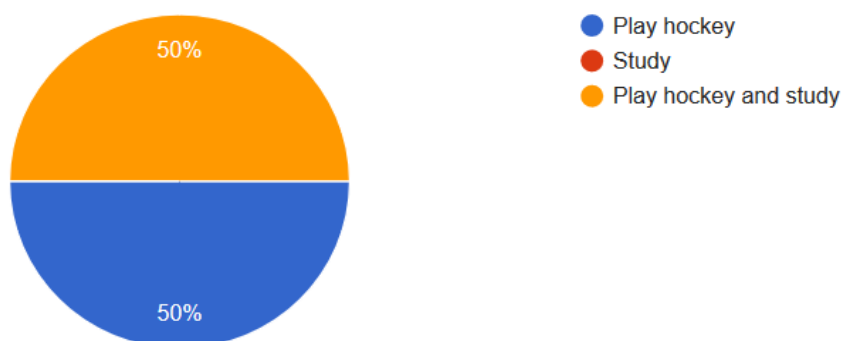
Gràfic 1

Totes elles van respondre a les qüestions plantejades, per la qual cosa es va obtenir una resposta del 100%.

La llengua materna d'aquestes jugadores és la catalana o l'espanyola, l'anglesa o l'holandesa i els països on han fet la seva mobilitat són Bèlgica (2), Espanya (4), França (1), Holanda (1) i Estats Units (2). En aquest cas, no es buscava tant l'experiència a través d'una mobilitat acadèmica-esportiva, sinó conèixer les vivències i els canvis experimentats per part de les jugadores i/o estudiants durant la seva estada fora del seu país. És per això, que ens trobem, en el següent gràfic, amb els següents propòsits de la mobilitat: un 50% ho ha fet únicament per anar a jugar a *Hockey*, mentre l'altre 50% ha pogut compaginar estudis i *hockey*. Cap d'elles ha deixat la competició d'alta dedicació durant un any per a dedicar-se únicament als estudis, com sí que veiem a la inversa:

Did you go to:

10 respostes

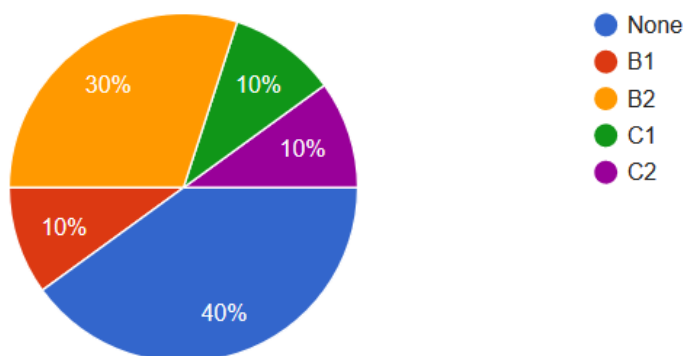
Gràfic 2

Anem ara a analitzar fins a quin punt, el coneixement de la llengua del país de destí ha incrementat després de la seva experiència de mobilitat.

En el següent gràfic podem observar com un 40% de les jugadores va marxar al país de destí sense tenir cap coneixement de la llengua, un 30% un nivell suficient per entendre's i desenvolupar-se amb certa comoditat i un 20% un coneixement avançat:

Before going in exchange, how was your level of the host country language?

10 respostes

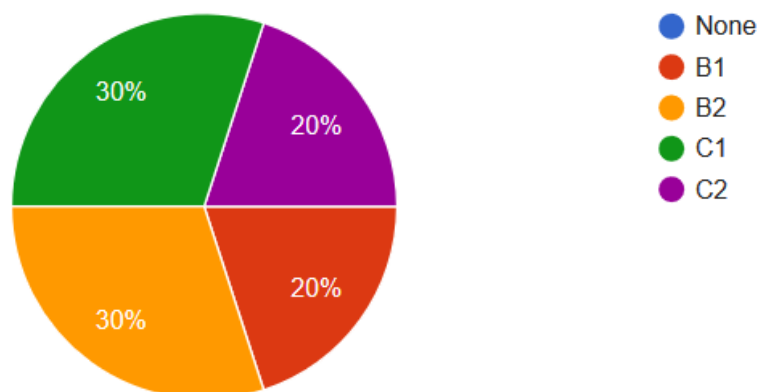

Gràfic 3

En tornar a casa, després del corresponent període de mobilitat, les jugadores informen de la conseqüent millora en la llengua del país d'acollida: un 50% ja confessa tenir el nivell suficient per comunicar-se amb certa fluïdesa, mentre que les jugadores que han assolit un nivell competencial en la llengua estrangera ja és del 50%:

How is now your knowledge of the host country language?

10 respostes

Gràfic 4

Podem per tant concloure, que és un fet inqüestionable que l'estada a l'estranger, amb la integració que suposa jugar-hi i en alguns casos, també estudiar-hi, incrementa moltíssim els nivells de competències lingüístiques de les jugadores.

Un altre aspecte en el qual ens hem volgut fixar, és el de les competències interculturals. 8 de les 10 jugadores enquestades confessen que aquesta ha estat la seva primera experiència internacional, tret de viatjar per turisme. La resta havien tingut prèviament l'oportunitat d'anar a passar un mes a estudiar anglès a l'estranger.

Per conèixer amb més profunditat les vivències i canvis experimentats per part de les jugadores, l'enquesta es va preparar per a poder extraure, en aquest cas, dades qualitatives.

Primerament, ens hem volgut fixar en les actituds que aquestes jugadores tenien envers altres possibles jugadores i/o companys/es de classe que estiguessin en el seu club i/o universitat com a estudiants Erasmus, abans de viure elles mateixes l'experiència. A la pregunta de fins a quin punt estaven obertes a ajudar-les, a parlar, a integrar-les en el grup, les respostes són molt significatives i demostren com, precisament les espanyoles són les que menys predisposició mostraven envers les noves companyes vingudes de fora.

Mentre les holandeses i americana mostren tenir l'hàbit de rebre i integrar a les novingudes, com podem veure amb els comentaris d'aquesta jugadora holandesa *"Yes. It's nice to meet people that have already gone through the process of getting used to a new place. So when you met people who were new, you were always offering help and advice"*, o d'aquesta jugadora americana *"Yes we had many foreigners from all over the world come to play with us. Most times I was better friends with the foreigners than the Americans. I always made the effort to make them feel included and well taken care of"*, les jugadores catalanes enquestades mostren diferent actituds: Trobem respostes rotundes com un "no", sense més explicacions, o un "I didn't", i respostes més argumentades i prou significatives com *"I've always tried to help the International players to integrate and to talk with them but as my English was not so good I've always been afraid to talk. But, with the Argentinian girls I was closer to them. I recognise that I could have been more open to the international players. And in my opinion, most of my team mates didn't help or talk to the international players because they didn't want to talk in English"*.

Comparativament, en ser preguntades durant o després de la seva pròpia experiència internacional, sobre si la seva actitud envers les seves companyes internacionals variaria respecte d'abans de marxar, les respostes

prenen un altre caire. Les jugadores que ja havien mostrat la seva capacitat integradora abans de marxar, indiquen que no preveuen cap canvi, donat que ja eren conscients de la importància d'ajudar-les a integrar-se. No obstant, aquelles més reticents a obrir-se a les nouvingudes, un cop viscuda l'experiència, reconeixen el valor i la importància d'aquest suport, com la jugadora que comenta que *"Yes, because now I know how it feels to be far from home and from your people and it is so important to have suport there"* o la que ara és capaç de posar-se a la pell de l'altra: *"Yes. I would make sure they are okay and always willing to help them because I've been in the situation and I know that it's hard being away from home without knowing anyone"*. Una de les jugadores argentines entra més en el detall del com ho faria, indicant que *"Intentaría hacer más actividades con el equipo que sean extra hockey, como cenas (que puedan ser con temáticas y armar grupos para que se encarguen una vez cada equipo) o alguna excursión un fin de semana que tengamos libre. Cosas que puedan ayudar a integrarnos entre todos. Sería importante que la persona se lleve un conocimiento básico de nuestro país, idioma, alguna costumbre/tradición, comida..."*.

Sembla evident, doncs, que el fet de viure l'experiència internacional, amb les seves dificultats i reptes en primera persona, ajuden en gran mesura a ser més receptius amb els que vénen de fora i per tant, incrementa de forma substancial les nostres competències interculturals.

Finalment, en ser preguntades per com resumirien els aprenentatges obtinguts arran de la seva experiència internacional, destaquen de forma substancial l'auto-coneixement, la capacitat de resoldre problemes per un mateix que et donen eines per encarar el futur, la independència adquirida i, a destacar, que *"it becomes easier to adapt to new people, culture, lif styles..."* i *"to adapt to the new culture, getting to know different people and having a positive mentality when approaching different challenges"*.

Podem concloure per tant, que el fet de viure una estada a l'estranger proporciona als esportistes la possibilitat d'adquirir unes competències transversals que, d'altra manera, no hi tindrien opció.

9.5. Annex 5: Disseny d'un esquema de mobilitat acadèmic/esportiu en el marc del programa Erasmus

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Intellectual Output 2

Index

- I. Introduction
- II. Outgoing Erasmus Scheme Proposal under the STICK Project
- III. Glossary of outgoing exchange procedure's documents
- IV. Annex: proposed Hockey/Academic Exchange Chart

INTELLECTUAL OUTPUT 2

Lead Partner: Universitat Autònoma de barcelona and Atlètic Terrassa Hockey Club

I. INTRODUCTION

In this document, we present our proposal to implement -as a pilot test- the STICK project in the regular procedure of an Erasmus+ outgoing exchange.

We will divide the process in three phases (before the exchange, during the exchange, and after the exchange) to locate and distinguish the steps or moments in which the interplay of the STICK project will have factual repercussions.

This proposal has been drafted based on the regular procedure followed by the Universitat Autònoma de Barcelona when processing Erasmus+ outgoing exchanges, in an attempt to generalize the procedure as much as possible. However, it will have to be standardized in order to create a procedure suitable to any university/country.

II. OUTGOING ERASMUS SCHEME PROPOSAL UNDER THE STICK PROJECT

BEFORE THE EXCHANGE

- In case of a club not member of the original consortium wants to be incorporated in the STICK programme, it will have to fill out and sign the **Letter of Commitment**.
- Mobility could be carried out through one of the following procedures: using one of the places of the existing agreements, or signing a new specific **interinstitutional agreement** between the involved institutions: home university, home club, host university and host club.
- **Dissemination phase:**
 - When disseminating the Erasmus+ outgoing call for applications, it will be necessary to share the information about the STICK project, essentially to the people who can profit from it. It is very important to clarify to the target students and athletes that it is a pilot program. **[University] [Club]**
- **Application phase:**
 - When submitting the application for an Erasmus+ mobility, the interested students will have to prove their willingness to participate in the STICK project by filling up a form or by any other way considered appropriate by the institution. **[Student]**
 - During the period established to present the required language certificate, the student will also have to present the **High Dedication Athlete Certificate**, which will be issued by the home university's Dual Career Service.**[University] [Student]**

- **Selection phase:**
 - Once the centre has verified that all the applicants meet the requirements of the call, the home club will also express their agreement with the possible exchange of their player through a statement via letter. If there is an additional scoring criterion, we propose that the aforementioned High Dedication Athlete condition adds 2 points. **[University] [Club]**
- **Admission resolution:**
 - The assignation of places will not be specific for the students within the framework of the STICK program; therefore, it will follow the regular procedure and there will not be a percentage of places reserved for them. **[University]**
- **Nomination period:**
 - The list of the nominees which the home university sends to the different universities of destination will also have to be sent to the host clubs, in the case of students under the STICK program. **[University]**
 - Both host university and club will communicate the acceptance, or not, of the nomination to the home university. **[University] [Club]**
- **Preparation of mobility:**
 - In the preparation of the **Grant Agreement**, which establishes the conditions that the student must meet with the host university, the sport goals that the student will have to meet with the host club must also be incorporated. **[University] [Club]**
 - The **Learning / Training Agreement**, which is a part of the Grant Agreement (annex 1), will include the Learning Agreement (academic side) and the Training Agreement (athletic training programme conditions of the clubs) and will be sent to both the host university and club. The Learning Agreement must be signed by the student, and exchange coordinator at home and host universities; The Training Agreement must be signed by the student, the dual career co-ordinator at home and host universities, the home club and the host club. **[University] [Club] [Student]**

DURING THE EXCHANGE

- **Implementation of the mobility**
 - The **Certificate of Arrival** must be filled and signed by both host university and club. **[University] [Club] [Student]**
 - In case the student has to modify the subjects on the **Learning Agreement**, it will be necessary to communicate it to the exchange coordinator at the home and host universities within the corresponding term, in order to modify and sign the **Learning Agreement**. **[University] [Student]**

- In case the student has to modify the Training Programme, it will be necessary to communicate it to their home and host dual career co-ordinator and clubs within the corresponding term, in order to modify and sign the **Training Agreement**. **[University] [Club] [Student]**
- The **Certificate of Stay** must be filled and signed by both the host university and the club. The dates of start and end of the stay must match the dates informed in the Grant Agreement. If it were not the case, it will be necessary to fill out, sign and deliver the original Addendum document to the Grant Agreement. **[University] [Club] [Student]**

AFTER THE EXCHANGE

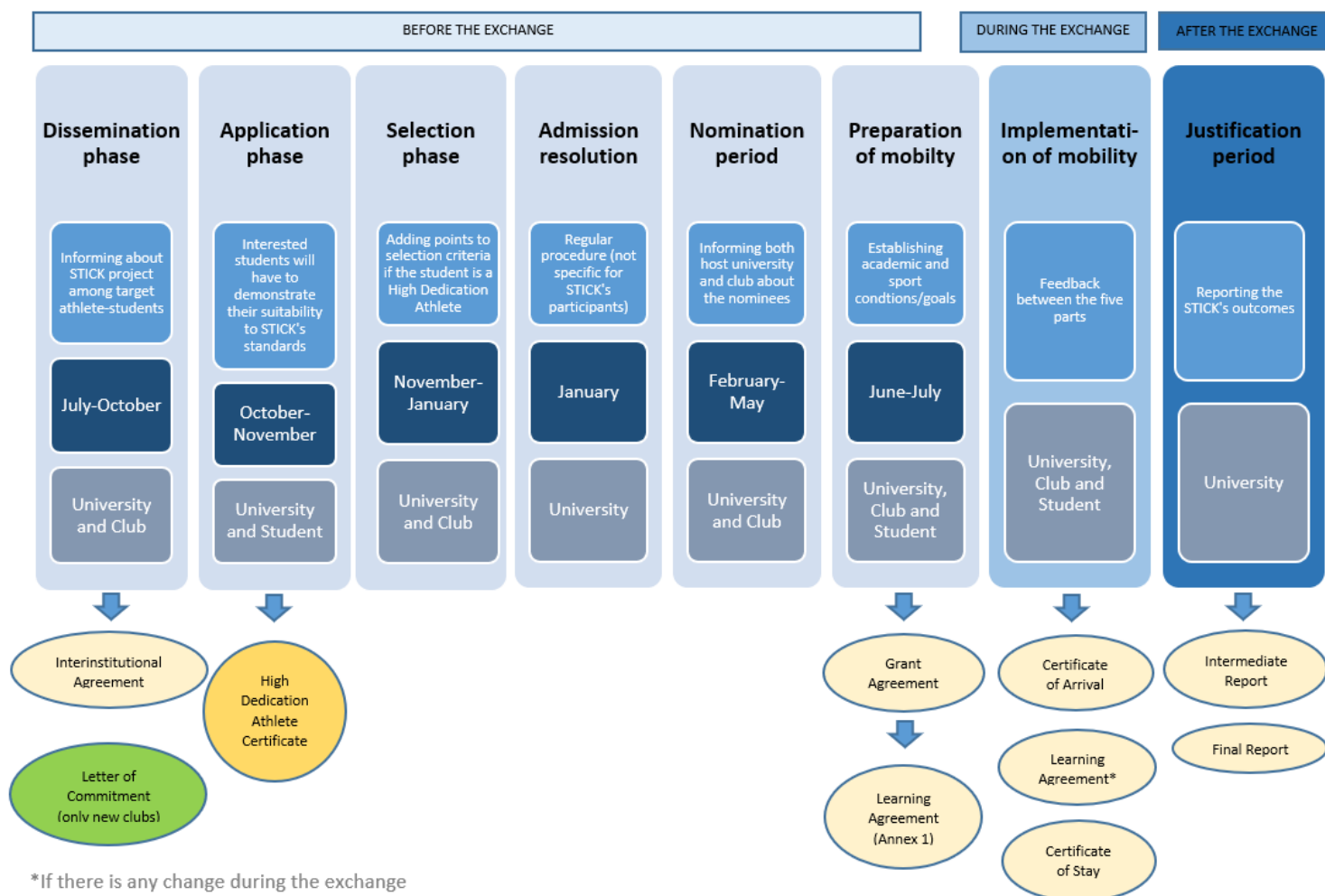
- **Justification period:**

- In the **Intermediate Report**, which confirms the number of outgoing students, the situation of those covered by the STICK project must be incorporated. **[University]**
- In the **Final Report**, the situation of those covered by the STICK project must be incorporated. **[University]**

III. GLOSSARY OF OUTGOING EXCHANGE PROCEDURE'S DOCUMENTS

- **Letter of Commitment:** Formal letter which has to be filled out by the clubs that want to take part in the STICK programme.
- **Interinstitutional Agreement:** Previous agreement between interested universities and clubs. It could be established for one year or the next seven years (new Erasmus programme). It would help the interested students, who could follow their predecessors' steps (former destinations).
- **High Dedication Athlete Certificate:** It defines the standards accorded by the original partners.
- **Grant Agreement:** A new section about the sport conditions and goals (which the athlete will have to accomplish during the exchange) must be added to the regular document.
- **Learning Agreement-Training Agreement:** A new section about the athletic training programme in the host club has to be accorded by the home and host dual career co-ordinators and clubs. It must be added to the regular Learning Agreement document.
- **Certificate of Arrival:** The students will also have to notify their incorporation to the host club.
- **Certificate of Stay:** The clubs will also have to accredit the stay of their exchange athlete-students.
- **Intermediate Report:** It must incorporate the STICK participants' situation (number of them).
- **Final Report:** It must incorporate a global analysis of the STICK participants.

IV. ANNEX: PROPOSED HOCKEY/ACADEMIC EXCHANGE CHART

9.6. Annex 6: Disseny de models de documents de suport per a la implementació de l'esquema de mobilitat dissenyat

Disseny de models de documents de suport per a la implementació de l'esquema de mobilitat dissenyat

Per tal de poder implementar correctament l'esquema de mobilitat acadèmic-esportiu indicat en l'Annex 5, s'han elaborat els següents models de documents que caldrà que totes les institucions i persones implicades en la mobilitat, omplin i signin segons correspongui a la fase pertinent:

- a) Interinstitutional Agreement**
- b) Learning/Training Agreement**
- c) High Dedication Athlete Sport Institution Certificate**
- d) High Dedication Athlete University Certificate**
- e) Sport Club Letter of Commitment**
- f) Arrival Statement**
- g) Certificate of Attendance**

a) Interinstitutional Agreement

Erasmus+ Programme

Key Action KA103

Higher Education Student Mobility

Inter-institutional agreement 2018-20[21]

between project partner countries

The partner organisations named below agree to cooperate for the exchange of dual career students in the context of the Erasmus+ programme. They commit to respect the quality requirements of the Erasmus Charter for Higher Education in all aspects related to the organisation and management of the mobility, in particular the recognition of the credits awarded to students by the partner institution.

A. Information about higher education institutions and club partners

Name of the institution (and department, where relevant)	Erasmus code	Contact details ⁸ (email, phone)	Type of sport	Website (eg. of the course catalogue)
Home University				
Host University				
Home Sport Club	N/A			
Home Sport Club	N/A			
Home Sport Club	N/A			
Host Sport Club	N/A			
Host Sport Club	N/A			
Host Sport Club	N/A			
[...]				

⁸ Contact details to reach the senior officer in charge of this agreement and of its possible updates.

B. Mobility numbers per academic year

FROM [Erasmus code of the sending institution]	TO [Erasmus code of the receiving institution]	Study cycle [short cycle, 1 st , 2 nd or 3 rd] *	Number of student mobility periods	
			Student Mobility for Studies [total number of months of the study periods or average duration*]	Student Mobility for Club based Sports Training Programme *
Country	University	1st	To be agreed at University level	To be agreed at club level
	Club			
Country	University	1st	To be agreed at University level	To be agreed at club level
	Club			

C. Recommended language skills

The sending institution, following agreement with the receiving institution, is responsible for providing support to its nominated candidates so that they can have the recommended language skills at the start of the study/training period:

Receiving institution [Erasmus code]	Optional: Subject area	Language of instruction 1	Language of instruction 2	Recommended language of instruction level	
				Student Mobility for Studies/Training [Minimum recommended level: B1]	

For more details on the language of instruction recommendations, see the course catalogue of each institution.

D. Additional requirements

Selected applicants must be recipient of High Dedication Athlete Certificate

E. Calendar

1. Applications/information on nominated students must reach the receiving institution by:

Receiving institution [Erasmus code]	Autumn term* [month]	Spring term* [month]
Home University		
Home Sports Club		
Host University		
Host Sports Club		

[to be adapted in case of a trimester system]*

2. The receiving institution will send its decision within [4] weeks.
3. A Transcript of Records will be issued by the receiving institution no later than [5] weeks after the assessment period has finished at the receiving HEI. *[It should normally not exceed five weeks according to the Erasmus Charter for Higher Education guidelines]*
4. Termination of the agreement
[It is up to the involved institutions to agree on the procedure for modifying or terminating the inter-institutional agreement. However, in the event of unilateral termination, a notice of at least one academic year should be given. This means that a unilateral decision to discontinue the exchanges notified to the other party by 1 September 2020 will only take effect as of 1 September 2020+1. The termination clauses must include the following disclaimer: "Neither the European Commission nor the National Agencies can be held responsible in case of a conflict."]

F. Information

1. Grading systems of the institutions

[It is recommended that receiving institutions provide the statistical distribution of grades according to the descriptions in the ECTS users' guide⁹. A link to a webpage can be enough. The table will facilitate the interpretation of each grade awarded to students and will facilitate the credit transfer by the sending institution.]

2. Visa

The sending and receiving institutions will provide assistance, when required, in securing visas for incoming and outbound mobile participants, according to the requirements of the Erasmus Charter for Higher Education.

Information and assistance can be provided by the following contact points and information sources:

Institution [Erasmus code]	Contact details (email, phone)	Website for information

⁹ http://ec.europa.eu/education/tools/docs/ects-guide_en.pdf

--	--	--

3. Insurance

The sending and receiving institutions will provide assistance in obtaining insurance for incoming and outbound mobile participants, according to the requirements of the Erasmus Charter for Higher Education.

The receiving institution will inform mobile participants of cases in which insurance cover is not automatically provided. Information and assistance can be provided by the following contact points and information sources:

Institution [Erasmus code]	Contact details (email, phone)	Website for information
Home University		Link to Insurance details
Host university		?
Home club		?
Host club		?

4. Housing

The receiving institution will guide incoming mobile participants in finding accommodation, according to the requirements of the Erasmus Charter for Higher Education.

Information and assistance can be provided by the following persons and information sources:

Institution [Erasmus code]	Contact details (email, phone)	Website for information
Host club		
Host university		

5. Additional Support for Athlete

Host universities must provide, at induction/orientation session, information outlining additional supports offered to visiting student/athlete under this programme.

G. SIGNATURES OF THE INSTITUTIONS (legal representatives)

Institution [Erasmus code]	Name, function	Date	Signature¹⁰

H. SIGNATURES OF THE SPORTS CLUB (legal representatives)

Club	Name, function	Date	Signature¹¹

Appendix: 1

To encourage participation within a particular sport but not specific to one relevant sporting club, universities can list more than one sporting club to send and receive students as part of a mobility.

Note: Participating clubs must be endorsed by their Sporting Federation or Sporting Governing Body. University Dual Career Co-Ordinator must conduct the due diligence to ensure that all sporting clubs involved in mobility have received that endorsement at least 12 months prior to the mobility taking place

¹⁰ Scanned signatures are accepted

¹¹ Scanned signatures are accepted

b) Learning/Training Agreement

INSTRUCTIONS for filling in a LEARNING/TRAINING AGREEMENT

UNDERGRADUATE EXCHANGE

Please read through the information below before filling in and uploading your learning agreement in the online application!

- ▶ Discuss and agree your academic programme with your **local academic coordinator**
 - ▶ Choose **courses/activities of relevance** to your study programme at your home university so that the courses/activities completed during your mobility will be **recognized** as counting towards your degree
 - ▶ Choose **courses** which are actually **offered** to Erasmus students **at your chosen host universities**
 - ▶ Agree with your local academic co-ordinator, in advance, how many ECTS credits need to be completed at the host university
- ▶ Discuss and agree your athletic training programme with your **home Club Co-Ordinator**
- ▶ Before sending your learning/training agreement to the host university/club the document needs to be **signed by**
 - you and the **home and host Academic Coordinators** for the learning part of the document
 - **you, the Dual Career home and host Co-Ordinators** and the home and host hockey **Club Co-Ordinators** for the athletic training part of the document.

The **signatures of the host university and club** *can be obtained after the start of mobility.*

ACADEMIC YEAR 2019/2020

**LEARNING AGREEMENT for UNDERGRADUATE EXCHANGE
students**

FIELD OF STUDY:

Name of student:		
Sending institution:		Country:
Receiving institution:		Country:

Before the Mobility

Course unit code	Course unit title	Number of ECTS credits

Add lines if necessary

Student's signature

_____ Date:

SENDING INSTITUTION

We confirm that the courses/activities indicated in this learning agreement are approved and will be recognized at our university once the student returns from his/her mobility.

Local Academic Coordinator at Erasmus Office, Home University

(name in BLOCK LETTERS and SIGNATURE)

Date:

RECEIVING INSTITUTION *(signatures to be obtained after the start of the mobility)*

We confirm that the courses/activities indicated in this learning agreement are part of the curriculum at our university and that they can be offered to the student.

Local Academic Coordinator at Erasmus Office, Host University

(name in BLOCK LETTERS and SIGNATURE)

Date:

During the Mobility

**CHANGES TO THE LEARNING AGREEMENT as originally proposed when applying for
programme exchange:**

(to be filled in only if you need to change your learning agreement upon starting your mobility)

Course unit code	Course unit title	Deleted course unit	Added course unit	ECTS credits
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	
		☐	☐	

Add lines if necessary

Student's signature

Date:

SENDING INSTITUTION

We confirm that the courses/activities indicated in this learning agreement are approved and will be recognized at our university once the student returns from his/her mobility.

Local Academic Coordinator at Erasmus Office, Home University

(name in BLOCK LETTERS and SIGNATURE)

Date:

RECEIVING INSTITUTION *(signatures to be obtained after the start of the mobility)*

We confirm that the courses/activities indicated in this learning agreement are part of the curriculum at our university and that they can be offered to the student.

Local Academic Coordinator at Erasmus Office, Host University

(name in BLOCK LETTERS and SIGNATURE)

Date:

TRAINING AGREEMENT for UNDERGRADUATE EXCHANGE students

Country : <i>Athletic Training Programme at the Host Sports Club</i> Planned period of the mobility: from [month/year] to [month/year] Sending Sports Club: Country: Receiving Sports Club: Country:	
Athlete Name: ...	Number of working hours per week: ...
Detailed programme of athletic training:	
Skills development & enhancement, and competences to be acquired by the end of the programme (expected Athletic Outcomes):	
Monitoring plan:	
Evaluation plan:	

By signing this document, the athlete, the Home Sports Club and the Host Sports Club confirm that they approve the Athletic Training Programme and that they will comply with all the arrangements agreed by all parties. The trainee and Host Sports Club will communicate to the Home Sports Club any problem or changes regarding the training programme period. The Home Sports Club and the trainee should also commit to what is set out in the Erasmus+ grant agreement. The institution undertakes to respect all the principles of the Erasmus Charter for Higher Education relating to Sport.

Commitment	Name	Email	Position	Date	Signature
Athlete			<i>Visiting Athlete</i>		
Club Co-Ordinator at the Home Sports Club					
Dual Career Co-Ordinator, Home University					
Club Co-Ordinator at the Host Sports Club					
Dual Career Co-Ordinator, Host University					

During the Mobility

Exceptional Changes to the Athletic Training Programme at the Host Sports Club

(to be approved by e-mail or signature by the athlete, the Club Co-Ordinator in the Home Sports Club and the Club Co-Ordinator in the Host Sports Club)

Planned period of the mobility: from [month/year] till [month/year]

Athlete Name: ...

Number of working hours per week: ...

Detailed programme of the athletic training:

Skills development & enhancement, and competences to be acquired by the end of the programme (expected Athletic Outcomes):

Monitoring plan:

Evaluation plan:

By signing this document, the athlete, the Home Sports Club and the Host Sports Club confirm that they approve the Athletic Training Programme and that they will communicate to the Home Sports Club any problem or changes regarding the training period. The Home Sports Club and the trainee should also commit to what is set out in the Erasmus+ grant agreement. The institution undertakes to respect all the principles of the Erasmus Charter for Higher Education relating to Sport.

Commitment	Name	Email	Position	Date	Signature
Athlete			<i>Visiting Athlete</i>		
Club Co-Ordinator at the Home Sports Club					
Dual Career Co-Ordinator, Home University					
Club Co-Ordinator at the Host Sports Club					
Dual Career Co-Ordinator, Host University					

After the Mobility

Athletic Training Certificate by the Host Sports Club

Name of the athlete:

Name of the Host Sports Club:
Address of the Host Sports Club: [street, city, country, phone, e-mail address], website:
Start date and end date of training programme: from [day/month/year] to [day/month/year]
Detailed programme of actual activities/training carried out by athlete:
Detailed explanation of how athletic outcomes were achieved:
Evaluation of the athlete:
Date:
Name and Signature of Dual Career Co-Ordinator at host university
Name and signature of the Club Co-Ordinator at Host Sports Club:

c) High Dedication Athlete Sport Institution Certificate

(LETTER PAPER OF THE INSTITUTION)

SPORT INSTITUTION CERTIFICATE

The [name of the Sport institution representative signing this certificate] of the [name of the Home Sport institution] hereby certifies that:

[Name of the student/athlete]:

Please, select the options that he/she is accomplishing with and delete those that is not:

- Is a player/athlete of the [name of the team. Ex. Atlètic Terrassa Hockey Club] in the season [season period: ex. 2008/2009]
- Is competing and training at a national league or in a high level performance national competition: [indicate name of the competition: ex. Division de Honor Femenina Spanish National League]
- Is dedicating an average mean of 15 hours or more per week to the practice of [name of the sport. Ex. Hockey]
- The [name of the sport institution] is aware of the interest of [name of the student/athlete] in participating in the Erasmus+ exchange programme and in playing [name of the sport] in another Club of the host country during the period of the exchange: season [indicate the season: ex. 2019/2020].
- His/her home sport institution is [name of the sport institution]
 - [Address of the home sport institution]
 - [Contact person of the home sport institution]
 - [Contact details of the home sport institutions (email, telephone)]

[Date]

[Place]

[Signature]

d) High Dedication Athlete University Certificate

(LETTER PAPER OF THE INSTITUTION)

UNIVERSITY HIGH DEDICATION ATHLETE CERTIFICATE

The [name of the Dual Career Service or similar at the university] of the [name of the university] hereby certifies that:

[Name of the student/athlete]:

- Is considered a High Dedication Athlete in [name of the Sport] in order to apply for an Erasmus+ mobility grant.
- His/her home sport institution is [name of the sport institution]
 - [Address of the home sport institution]
 - [Contact person of the home sport institution]
 - [Contact details of the home sport institutions (email, telephone)]
- Has provided the corresponding prove from the home sport institution.

[Date]

[Place]

[Signature]

e) Sport Club Letter of Commitment

LETTER OF COMMITMENT:

Background

Each sport club willing to be part of the academic/sport exchange mobility scheme proposed by the European Erasmus+ project STICK (www.stickproject.eu), as home or host sport club must sign a Letter

of Commitment. The purpose of this letter is to ensure that the necessary aspects to be taken by these institutions in the framework of the academic/sport exchange mobility are going to be implemented.

Higher Education Institutions will have already signed Interinstitutional Agreements accepting academic exchanges.

Sport Clubs will be added to the home Higher Education Institution offer in the framework of their academic Interinstitutional Agreements.

Guidance:

The Letters of Commitment are legally binding documents and must consequently be signed by a person that is entitled to make financial commitments on behalf of his/her organisation. The Letters of Commitment must be issued on official paper from the sport club.

Each Letter of Commitment must:

- State that will contribute with the procedures and regulations stated by the Higher Education Institution they are going to link with.
- Provide evidence of support they will provide to the student/athlete for:
 - Physiotherapy
 - Strength & Conditioning

- Sport skills
- Agreement on the ongoing support and adherence to Individual Development Plan (IDP) which is agreed upon by the player, host and home clubs.
- State the Name of the Erasmus Sport Manager (contact name, telephone and email) at the club
- Is member of a National Governing Body and informs about contact details. Contact name & email for their National Governing Body (NGB), such as National Federation, Association, etc.

LETTER OF COMMITMENT

(to be filled in on letter head paper)

Letter of Commitment

I, [Name of the legal representative of the Sport Club], as **[position of the legal representative in the institution]**, on behalf of **[name of the Sport Club]** I hereby confirm that:

- **[name of the Sport Club]** will participate in the academic/sport exchange mobility scheme proposed by the European Erasmus+ project STICK, according to the regulations and procedures stated by the **[name of the Higher Education Institution with whom are willing to participate]**.
- **[name of the Sport Club]** will provide to the student/athlete for **(please delete or add those services that are going to be provided by the Club):**
 - [Physiotherapy]
 - [Strength & Conditioning]
 - **[name of the sport]** skills
 - [other...]
- **[name of the Sport Club]** agrees on the ongoing support and adherence to Individual Development Plan (IDP) which is agreed upon by the athlete, host and home clubs.
- **[name of the Sport Club]** appoints **[name of the Erasmus Sport Manager]** as the institutional Erasmus Sport Manager, whose contact details are as follows:
 - **[Erasmus Sport Manager email]**
 - **[Erasmus Sport Manager telephone]**
- **[name of the Sport Club]** is member of the **[name of the National Governing Body (NGB): national federation, association, etc.]**, whose contact details are as follows:
 - **[NGB Contact name]**
 - **[NGB email]**
 - **[NGB telephone]**

(Name, signature and stamp)

(Date and Place)

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

f) Arrival Statement

**ERASMUS+ STICK PROGRAMME
ARRIVAL STATEMENT**

The student.....

**Of the Universitat Autònoma de Barcelona (E BARCELO02) has been
registered in the date detailed below (day/month/year)**

.....

At the following University and Club

Name of the host university.....

Erasmus
code.....

Name of the host club.....

Done at,
on

Signatures and official stamps

University:

Club:

This document must be filled and signed by both the host University and Club. Scanned must be delivered to the Academic Management of the home faculty during the first week of stay at the host university. Without this document the International Relations Office will not be able to enter the first term of the scholarship of the students that are beneficiaries of an Erasmus + grant of community funds

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

g) Certificate of Attendance

ERASMUS+ STICK PROGRAMME CERTIFICATE OF ATTENDANCE

The undersigned

University:

.....
.....

Club:

.....
.....

Position

University:

.....
.....

Club:

.....
.....

HEREBY CERTIFIES THAT

That the **student/athlete** of the Universitat Autònoma de Barcelona (E BARCELO02) and
the Club:

Student's name and surname:

.....

Has **undertaken an Erasmus+ Exchange** period at the **host University and at the host Club**:

Name of the host university:
..... Erasmus code
of the host university:

Name of the host club:

.....

And that his/her **study programme was completed** from..... to.....
(**dd/mm/yyyy format**) and that his/her **athletic training programme was completed**
from..... to..... (**dd/mm/yyyy format**)

****Done at....., on**

Signatures and official stamps

University:

Club:

****IMPORTANT: In no case the date of issue of this certificate can be previous to the date of the end of the stay of the student at the host Institution.**